

LETO XXXI / ŠTEVILKA 10, 11 NOVEMBER 1999 / POŠTMINA PLAČANA PR. POŠTI 2380 SLOVENJ GRADEC - CENA 2,00 TOLARJE

**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC**

DRUŠTVO PODEŽELSKE MLADINE MISLIJSKE DOLINE NA GORENJSKEM

TONE JEZNIK - GOZDAR POHORSKIH GOZDOV

DRUŠTVO
KMETIJSKIH INŽENIRJEV IN TEHNIKOV
NA IZLETU

NA JAMNIKARJEVI KMETIJI
NA TOLSTEM VRHU

ČLANICE DRUŠTVA KMETIC IZ VUZENICE PRED RUDNIKOM

Konec preteklega meseca sem prenehal opravljati delo direktorja Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec.

Vsem delavcem Gozdnega gospodarstva in območne enote Zavoda za gozdove, našim upokojencem, gozdnim posestnikom, našim poslovnim partnerjem in zunanjim sodelavcem, se lepo zahvaljujem za sodelovanje in pomoč v preteklih letih.

Skupaj smo dobro gospodarili z našimi gozdovi in dostojno oplemenitili delo naših predhodnikov.

Slovensko gozdarstvo je pridobilo ugled v svetu. Gozdarski strokovnjaki iz Evrope in drugih kontinentov priznavajo naše vzorno gospodarjenje z gozdovi in prostorom.

Ponosen sem na naše skupne uspehe in prepričan, da se bo ugled Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec in slovenskega gozdarstva krepil tudi v prihodnje.

Mojemu nasledniku Silvu Pritrzniku želim veliko uspehov.

Hubert DOLINŠEK

IDA ROBNIK

Nadzorni svet družbe Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec je na 3. seji, 15. oktobra, izmed kandidatov, ki so se prijavili na razpis, izbral za direktorja družbe Silva Pritrznika. Pooblastila za opravljanje funkcije direktorja je dobil s 1. novembrom 1999 za dobo trajanja 5 let.

Silvo Pritrznik je rojen 1956 v Slovenj Gradcu, sedaj pa živi s svojo družino v Smartnem pri Slovenj Gradcu. Leta 1982 je diplomiral na Biotehniški fakulteti v Ljubljani, smer gozdarstvo.

Svoje prve delovne izkušnje je dobil v Eko Velenje, kjer je še kot absolvent Biotehniške fakultete delal v oddelku za finance. Po odsluženju vojaščini se je zaposlil v takratni Lesni Slovenj Gradec TOK gozdarstvo Radlje. V prvih letih službovanja je skrbel za načrtovanje, organizacijo in izvajanje del gradnje in vzdrževanje gozdnih prometnic ter za organizacijo in izvedbo del sečnje in spravlila v privatnih gozdovih.

V letu 1988 je prevzel še odpremo okroglega lesa in organiziral odkup in prodajo žaganega lesa od gozdnih posestnikov. V tem času je spoznaval gozdarsko izved-

beno dejavnost in trženje gozdno lesnih sortimentov in žaganega lesa ter se izpopolnjeval na strokovnem področju pridobivanja lesa in gozdnih gradnjah na seminarjih.

Leta 1992 je na povabilo vodstva podjetja Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec prevzel delovno mesto vodenje komercialne za celotno podjetje. Na tem delu je pridobil veliko izkušenj in znanja ter ogromno informacij s področja trženja na domačem in tujem trgu. V času vodenja komercialne pa je imel priložnost srečevati se z različnimi ljudmi, spoznavati različna podjetja in njihove izkušnje, organiziranost in tehnološko opremljenost predvsem na področju primarne predelave lesa tako v tujini kot doma.

V letu 1996 je poleg komercialne funkcije v podjetju opravljal še delo vodje gozdarskega obrata Radlje. Pri tem si je pridobil še izkušnje s področja organiziranja proizvodnje in spoznal, kako pomembno je sodelovanje z Zavodom za gozdove.

Skozi celotno obdobje zaposlitve je skrbel za svoje izobraževanje in pridobival znanja s področja ekonomije, vodenja in organiziranja poslovanja, trženja ter izpopolnjeval znanje nemščine. Opravil je usposabljanje za zunanje trgovinsko poslovanje na ekonomski fakulteti v Ljubljani in se udeležil več seminarjev preko Centra strokovnega izpopolnjevanja in svetovalne dejavnosti. V letu 1995 je opravil izpit za fitopatološkega preglednika na Biotehniški fakulteti v Ljubljani.

Dejaven je tudi v svojem bivalnem okolju, kjer je imel funkcijo predsednika pri-

mestne vaške skupnosti, danes pa opravlja funkcijo podžupana v mestni občini Slovenj Gradec.

Svoj program podjetništva in poslovnosti družbe Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec je začel izvajati takoj, ko je prevzel funkcijo direktorja družbe. Vsebina programa v uvodu zajema kratek pregled obstoječega stanja, razvojne prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti družbe ter temeljne cilje poslovanja. Te je opredelil:

“Temeljni cilj poslovanja družbe Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec je z obstoječimi viri, sposobnostjo in znanjem ljudi doseči zadovoljiv dobiček, zaposleni v družbi pa zadovoljivo plačo za opravljeno delo.

S svojo dejavnostjo in poslovanjem bo družba usmerjena k:

- stalni rasti poslovnega premoženja in ugleda,
- doseganju letne donosnosti kapitala, ki bo večja od najvišje obrestne mere za dolgoročne hranilne vloge,
- doseganju kakovostnega življenja lastnikov, zaposlenih v podjetju in v okolju bivajočim ljudem.

Kultura odnosa do gozda in lesa ter obzirnega ravnanja z njim postaja vse pomembnejša civilizacijska vrednota. S celovitim obvladovanjem kakovosti poslovanja, s strokovnim in kakovostnim delom v gozdu, z ekološko sprejemljivimi in sodobnimi delovnimi sredstvi bo družba:

- pripomogla k ohranitvi in trajnosti razvoja gozdov,
- pridobila ugled na gozdarskem področju in svojem in širšem okolju.

Uspešnost gozdarske dejavnosti je v soodvisnosti od razvitosti primarne predelave

lesa v območju, ki je v organizacijskem in tehnološkem smislu na relativno nizkem nivoju, zato bo družba

- razvijala sodobno primarno predelavo lesa.

V strategiji poslovanja družbe je opredelil glavni oporni točki, ki sta doseganje temeljnih ciljev družbe in izkoriščanje prednosti in priložnosti ter odpravljanje slabosti in zmanjševanje nevarnosti, ki ogrožajo družbo.

Poslovanje bo organiziral tako, da bodo v podjetju prožne in tekmovalno naravnane organizacijske enote, ki bodo povečevale kakovost podjetništva in poslovnost.

Na področju dejavnosti daje prioriteto ohranitvi obstoječih dejavnosti in tržnih možnosti ter izboljšanju in povečanju letih, da bodo donosne in iskanju novih delovnih področij. Dejavnosti se bodo fleksibilno prilagajale razmeram in bodo organizirane v avtonomne enote gozdarstva, odkupa lesa, prevozništva, mehanske delavnice, predelave iglavcev, predelave listavcev, trgovine in trženja ter podprte z natančno poslovno informatiko in aktivnim vodenjem financ na upravi. S prevzemom vodenja podjetja je direktor takoj začel izvajati aktivnosti na področju organizacijskih sprememb in temu vzporedno kadrovske premetitve in odgovornosti, nadzorom nad prilivi in odklivi sredstev ter stroški, vzpostavil je dialog s Skladom kmetijskih zemljišč in gozdov in opravil še številne druge obveznosti, ki izhajajo iz položaja direktorja podjetja.

Zaželimo mu uspešno vodenje in dobre rezultate družbe Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec. ▲

SEJE NADZORNEGA SVETA GOZDNEGA GOSPODARSTVA SLOVENJ GRADEC D.D. V OKTOBRU

IDA ROBNIK

V mesecu oktobru se je nadzorni svet Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec sestal trikrat. Na tretji seji, 15. oktobra, se je nadzorni svet seznanil s finančnim stanjem družbe s posebnim poudarkom na poslovanje bivše enote Gozdnega gospodarstva Gradnje v prvem polletju letošnjega leta.

Na tej seji je nadzorni svet imenoval za direktorja družbe Silva Pritrznika, univ. dipl. inž. gozdarstva za dobo petih let.

Na četrti seji, 20. oktobra, je bivši direktor podjetja Hubert Dolinšek, univ. dipl. inž. gozdarst-

va na kratko predstavil kronologijo gozdarstva v preteklih letih ter nakazal možnosti nadaljnjega razvoja Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec. Tej seji je prisostvoval tudi novo imenovani direktor Silvo Pritrznik, univ. dipl. inž. gozdarstva, ki je nadzornemu svetu na kratko predstavil svoj program. Ta program bo tudi osnovno vodilo pri začetnih aktivnostih direktorja podjetja.

Nadzorni svet bo kvartalno spremljal direktorjevo delo. Svetoval je tudi hitro ukrepanje in spremembe na kadrovskem področju ter takojšnji pristop k

izdelavi finančnega programa. V razpravi so člani nadzornega sveta soglašali, naj bo v podjetju glavna in tudi vodilna dejavnost gozdarstvo, ostale dejavnosti pa naj podjetje izvaja tako dolgo, dokler bodo prinašale dobiček oziroma se bodo lahko same financirale.

S 15. novembrom bi pristopili k izdelavi poslovnega načrta in bi moral biti zaključen do 20. decembra tega leta. V poslovnem načrtu bi predvideli ukrepe, ki zagotavljajo uspešno poslovanje, rezultati pa morajo biti vidni že v roku enega leta.

Nadzorni svet je zahteval tudi revizijo poslovanja bivše poslov-

ne enote Gradnje za pretekla leta pa do 30. 6. 1999.

Peta seja je bila 28. oktobra, na kateri je nadzorni svet sprejel poslovodsko pogodbo za direktorja družbe Gozdno gospodarstvo Silva Pritrznika, univ. dipl. inž. gozdarstva in pooblastil predsednika nadzornega sveta Rada Krpača, da jo podpiše skupaj z direktorjem podjetja.

Sprejel je tudi sklep, da 31. oktobra preneha funkcija direktorja Huberta Dolinška, univ. dipl. inž. gozdarstva in ga imenoval za svetovalca direktorja podjetja do konca letošnjega leta, ko se bo upokojil. ▲

O BAZENIH V SLOVENJ GRADCU BODO OBČANI ODLOČALI NA REFERNDUMU

IDA ROBNIK

Svet mestne občine Slovenj Gradec je razpisal referendum za samoprispevek za graditev kompleksa zimskih in letnih bazenov. Za samoprispevek se je svet odločil, ker je občinskega denarja premalo za vsakoletne sprotne potrebe in vlaganja v infrastrukturo.

Slovenj Gradec ima sedaj zastarel, majhen letni bazen, ki ne ustreza več potrebam in pogojem časa. Mesto potrebuje poleg letnega tudi zimski bazen, ki bo omogočil vodno rekreacijo tudi pozimi, predvsem pa, da se bodo vsi otroci že v osnovni šoli naučili plavati, kar je eden izmed osnovnih ralogov za predlagano izgradnjo. V kompleksu je predviden pokriti bazen velikosti 16,6 x 25 m, dva manjša bazena za vodne masaže in nekoliko večji bazen namenjen sedeči rekreaciji in razgibanju. V pokritem delu bodo na voljo tudi savne, prostori za masažo, fitness, prostor za aerobiko ter bazenski bife, restavracija odprtega tipa, potrebni servisni prostori in drugi potrebni prostori. Urejen bo tudi dostop za invalide. Letni bazen bo meril 25 x 50 m, ob njem bo še manjši otroški bazen in vsa potrebna infrastruktura, ki jo zahteva tak objekt na prostem.

V jeseni leta 2000 bi predvidoma začeli graditi zimski bazen z

vsemi potrebnimi prostori, objekte pa bi izročili namenu v jeseni leta 2001. Letni bazen bi začeli graditi jeseni leta 2002 in bi ga dokončali do kopalne sezone leta 2003. V zadnjem letu plačevanja samoprispevka leta 2004 bi uredili še zunanjo podobo celotnega kompleksa.

Referendum bo v nedeljo, 19. decembra letos. Ob uspešnem izidu bo znašal prispevek 1,5% od neto plače in ga bodo zavezanci plačevali 5 let. V tem obdobju bodo prispevali nekaj manj kot enomesečni zaslužek. S tem bo zbranih sredstev ca 810 milijonov SIT, država pa naj bi za šolske

programe pristavila še ca 70 milijonov SIT.

Ob uspešnem izidu samoprispevka za gradnjo bazenskega kompleksa bodo občani mestne občine Slovenj Gradec dobili lastniško kartico, s katero bodo uveljavljali 50% popust pri vsakokratni uporabi bazenov. ▲

Lipoldov mlin v Koprivni

Foto Gorazd Mlinšek

PROSTOR IN GOSPODARJENJE Z GOZDOVI

KAREL ZAGORC, dipl.inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Gozdovi pokrivajo dve tretjini gozdnogospodarskega območja Slovenj Gradec. Zato je za gospodarjenje z njimi potreben dober pregled in prostorski informacijski sistem. Ločimo tri velike sklope, ki so temeljnega pomena za gospodarjenje: sonaravno in večnamensko gospodarjenje, kjer je poudarek na trajnosti ter lastnik gozda.

Sonaravno gospodarjenje, katerega cilj je vzgajati in ohraniti trajen, stabilen, čim bolj naraven gospodarski gozd, ima prostorsko informacijsko osnovo v naslednjem: gozd je razdeljen na odseke (kriteriji za izločitev so: rastišče, okvirno omejena velikost in drugi) in oddelke (to so trajne enote, velikost je v določenih mejah predpisana, meje med njimi pa potekajo po naravnih ločnicah kot so grebeni, potoki, ceste in podobno, obsegajo gozd in druge površine). Odseki in oddelki so označeni na terenu in so vrisani v gozdnogospodarskih kartah.

Za vsak odsek oziroma oddelek je izdelan opisni list in v njem je v zgoščenih informacijah prikazano stanje gozda in ukrepi za gospodarjenje. Izdelane so tudi sestojne karte. Sestoji: mladovja, drogovnjaki, debeljaki in pomlajenci, niso posebej označeni, so pa večinoma dobro ločljivi eden od drugega.

Sestoji so najmanjši deli gozda, ki jih pri urejanju gozdov opisujemo in v njih načrtujemo gojitvena dela in največji možni posek (etat). Izvedbeni nivo načrtovanja predstavljajo gozdnogojitveni in sečno-spravljalni načrti, kjer so na skici in v tekstnem delu predstavljeni stanje, cilji in ukrepi v načrtovalnih in negovalnih enotah, oziroma v spravljalnih poljih, kjer je prostor še podrobneje razčlenjen glede na cilje gospodarjenja in glavne vrste spravila. Drugi kompleks je mnogonamensko gospodarjenje, ki izraža potrebe ali celo zahteve družbe do gozda.

V zakonu o gozdovih je navedeno 15 funkcij gozda. Odnosi med posameznimi funkcijami so lahko nevtralni, se pospešujejo ali pa si nasprotujejo. Javni interes nad gozdom, ki je izražen v

funkcijah, omejuje lastnika pri razpolaganju z njegovo lastnino ali pa ga celo ovira pri gospodarjenju, saj je ravno proizvodna funkcija često v nasprotju z drugimi funkcijami.

Da bi se to omejevanje ali celo oviranje gospodarjenja nekako izravnilo, daje država lastnikom sredstva (subvencije) za določena gojitvena in varstvena dela, v nekaterih primerih pa lastnike gozdov oprosti plačila davka (za varovalne gozdove in gozdne rezervate).

Za izvajanje mnogonamenskega gospodarjenja so izdelane karte funkcij gozda (karta funkcijskih enot), ki jih dopolnjuje tabela (podobno kot je opisni list izdelan za odseke) v kateri so opisani stanje in ukrepi za skladno in trajno zagotavljanje funkcij gozda. V ta sklop kart spada tudi karta krajinskih tipov, o kateri pa sem že obširno pisal v eni izmed prejšnjih številkih Viharnika. V gozdu funkcijske enote niso označene, njihove meje praviloma lahko ugotovimo le s pomočjo karte.

Naslednji, tretji kompleks je posest ali last gozda. Lastnik gozda se pojavlja kot zelo pomemben člen tako pri načrtovanju kot pri izvajanju sonaravnega gospodarjenja kot tudi pri trajnostnem zagotavljanju funkcij gozda.

V naravi so gozdne posestne meje v manjšem obsegu odmerjene in označene z mejniki. Večinoma pa so uživalne meje, za katere so se na podlagi poznavanja lastnikov gozdov, s pomočjo katastrskih načrtov, mejnikov in ob pomoči gozdarjev urejevalcev, ob prvem urejanju gozdov med leti 1953-1962, sporazumeli lastniki gozdov.

Takrat so bile te meje, kot oddelčne meje, označene na terenu. Meje tako služijo urejanju gozdov, hkrati pa imajo tudi pomen kot posestne meje, čeprav te meje nimajo uradne veljave. Ta skladnost ureditvenih in posestnih mej je bila mogoča dokler se posestne meje niso spreminjale.

Z vračanjem gozdov prejšnjim lastnikom (dosedaj je bilo v območju vrnjeno okrog 9000ha gozdov) in bolj pogostimi prodajami gozdov je ta skladnost posestnih in oddelčnih mej onemogočena.

Zato smo se odločili, tudi zaradi vzpodbud od "zgoraj", da ohranimo, če se le da, celke kot oddelke; drugod, kjer je posest močno razdrobljena pa gozdove večih lastnikov združimo v en oddelek.

Zakonsko je posest urejena v zemljiški knjigi in v katastru.

Najmanjša površina v katastrskem načrtu je parcela. Parcele so različne velikosti od nekaj m² pa do nekaj milijonov m², obsegajo eno ali več rab, parcela ima lahko več bonitetnih razredov. Skupno pa jim je, da je parcela lahko last le enega posestnika, ki je lahko posameznik, solastnik ali pravna oseba.

Sedaj potekata dva procesa v zvezi s parcelami: parcele digitalizirajo, da jih bo moč prikazovati in obravnavati na računalnikih in transformacija s katero naj bi odpravili napake v katastrskih načrtih, ki so nastali v preteklem stoletju in so jih kasneje dopolnjevali.

Delo je izredno obsežno in zahtevno, saj je samo v našem območju okrog 120.000 parcel, v Sloveniji pa okrog 5 milijonov. Izziv je, kako uskladiti vse tri opisane komplekse: sonaravno in večnamensko gospodarjenje in posest. Osnove za gospodarjenje: gozdnogospodarske karte, sestojne karte, karte funkcijskih enot, detajlni načrti, katastrski načrti in karte posesti, opisi sestojev, tabele funkcijskih enot, meje v gozdu, bodo morali biti pregledni in skladni ter sistem kar najbolj racionalen, da bodo gozdarju in lastniku gozda čim bolj v pomoč in se ne bosta izgubljala v kopici papirjev. ▲

Od Jakopiča nad Mežico je lep razgled na Peco

Foto Gorazd Mlinšek

SPREMEMBE IN DOPOLNITVE ODREDBE O FINANCIRANJU IN SOFINANCIRANJU VLAGANJ V GOZDOVE IZ SREDSTEV PRORAČUNA REPUBLIKE SLOVENIJE

GORAŽD MLINŠEK, dipl.inž.gozdarstva, ☎: Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Gozd je sestavni del našega življenjskega prostora. Gozd nas varuje (pred vetrom, erozijo, hrupom, itd.), pa nam tudi daje (les, gozdni sadeži, rekreacija, lov ...). V gozdnem prostoru se poraja rojstvo, življenje in smrt. V zdravem gozdu potekajo ti procesi v medsebojnem ravnotežju skozi razvoj vseh razvojnih faz gozda. Tako lastniki gozdov kot gozdarji želimo imeti stabilen gozd, kateri trajno zagotavlja funkcije gozda. Gozd brez mladja in debelega drevja ni stabilen gozd. V takem gozdu tudi ni zagotovljena trajnost proizvodne funkcije (les). Če iz gozda jemljemo, mu moramo tudi vračati. Gospodarski gozd je treba negovati, varovati in mu pomagati z obnovo. V gozdu mora potekati delo načrtno na dolgi in kratki rok. Za načrtno delo v vseh gozdovih skrbijo gozdarji Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS). Med naloge javne gozdarske službe spada tudi načrtovanje gojitvenih in varstvenih del, ki so zajeta v

gozdnogojitvenih načrtih. Revirni gozdar mora seznaniti lastnika z vsebino gozdnogojitvenega načrta, predvsem pa z željenimi koristnimi gojitvenimi in varstvenimi ukrepi. Del vlaganj v gozdove oziroma opravljenih gojitvenih in varstvenih del v zasebnih gozdovih je financirana in sofinancirana tudi iz proračuna Republike Slovenije. Lastnik gozda dobi predhodno od revirnega gozdarja odločbo z opisom obsega del in časovnim rokom izvedbe. Ta dela morajo biti zajeta in ovrednotena v letnem programu vlaganj v gozdove, ki so sestavni del proračuna Republike Slovenije. Sofinancirana in financirana sredstva dobijo lastniki kot spodbudo za gojitvena dela v gozdu, ne pa kot dejansko plačilo za opravljeno delo. Merila in pogoje za sofinanciranje so določeni v Odredbi o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove iz sredstev proračuna Republike Slovenije. Višina deleža sofinanciranja določenih del je odvisna

od vrste del, obsega del in poudarjenosti stopnje funkcij gozda. Lastniki gozdov ne plačujejo davkov od denarnih sredstev, ki jih dobivajo od spodbud. Vsa opravljena dela mora revirni gozdar pregledati, prevzeti in obračunati. Nakazilo na tekoči ali žiro račun dobi lastnik v 45 dneh po prejemu obvestila o izplačilu spodbud.

Izvajanje del v gozdu lahko vrši lastnik sam, možna je medosebna pomoč s pomočjo lastne mehanizacije in lastne delovne sile ali strojnega krožka. Lastnik lahko pokliče na pomoč tudi pravne osebe (kapitalske družbe in samostojne podjetnike). Gojitvena dela pa je možno opraviti tudi preko javnih del. V kalikor javni delavci niso usposobljeni za delo, jih mora ZGS usposobiti s pomočjo tečajev.

K večji zagnanosti in izvršitvi gojitvenih in varstvenih del v zasebnih gozdovih naj pripomorejo spremembe in dopolnitve Odredbe o financiranju in sofi-

nanciranju vlaganj v gozdove iz leta 1994. Naj navedem nekaj pomembnih sprememb. **Priznana je višja vrednost dneve (8ur) oziroma delovne dneve - za lastnike gozdov 12.600 SIT in za poklicnega delavca v gozdu 17.500 SIT. Sofinancira se tudi druga redčenja. Gojitvena dela je potrebno vršiti za dobro gozda, zato so po novem namenjena sredstva za sofinanciranje v vlaganje v gozdove namenjena ne le lastnikom gozdov do 100 ha, ampak tudi lastnikom gozdov nad 100 ha (v različnih deležih).**

O ostalih spremembah Odredbe o sofinanciranju se pozanimajte pri svojem revirnem gozdarju ali vodji vaše lokalne javne gozdarske službe. Lastniki gozdov - izkoristite še zadnje lepe jesenske dneve za izvršitev načrtovanih gojitvenih in varstvenih del - za dobro gozda in vas! ▲

koroška banka

Koroška banka d.d., Slovenj Gradec,
bančna skupina Nove Ljubljanske banke

NOVOSTI!

Za naše stalne komitente smo uvedli novo ponudbo - dovoljena višja prekoračitev stanja na tekočem računi.

1. Avtomatski višji limit

Do sedaj smo imetnikom tekočih računov, ki prejimate redne mesečne prilive, odobrili dovoljeno prekoračitev sredstev (avtomatski limit) brez stroškov do višine 30.000 tolarjev do preklica.

Odslej bomo, na Vašo željo, brez stroškov odobrili avtomatski višji limit na tekočem računu do višine Vašega mesečnega priliva, v kolikor ta znaša najmanj 70.000 tolarjev, s tekočim računom pa korektno poslujete več kot eno leto.

2. Višja dovoljena prekoračitev po pravilniku

Kot imetnik tekočega računa lahko pridobite višji redni limit do višine 2,5 kratnika mesečnega priliva oziroma maksimalno 500.000,00 tolarjev na podlagi predložitve zahtevka in izpolnjevanja določenih pogojev. Višji redni limit vam odobrimo za dobo 6 ali 12 mesecev ob plačilu stroškov odobritve in zavarovanja.

3. Dvig iz bančnih avtomatov Koroške banke do 30.000,00 tolarjev na dan

V Koroški banki smo povečali znesek dnevnega dviga gotovine iz bančnih avtomatov.

Sedaj lahko iz bančnih avtomatov Koroške banke dvignete 30.000,00 tolarjev na dan.

Pri dvigu zneska od 15.000,00 do 30.000,00 je pomembno, da potem, ko ste vstavili kartico in vnesli svojo osebno številko, na zaslону izberete rubriko "Znesek po izbiri" in odtipkate željeni znesek. Pri dvigu zneska do 15.000,00 tolarjev pa lahko kot do sedaj na zaslону izberete rubriko "Hitri dvig".

Vaša banka
Koroška banka d.d.
Slovenj Gradec

TONE JEZNIK - GOZDAR VIŠINSKIH POHORSKIH GOZDOV

GORAZD MLINŠEK, dipl.inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Zelo rad se popeljem iz Dravske doline čez pohorska pobočja skozi idilično hribovsko vas Sv. Primož nad Vuzenico na Mačkovo sedlo v Slovenj Gradec. Lepi in zanimivi so pohorski celki, urejeni so gozdovi nad in pod Sv. Primožem. Odprtost prostranih gozdnatih pobočij pod obema Kopama z gozdnimi vlakami in cestami, negovani sestoji v vseh razvojnih obdobjih, pa tudi krajinsko zanimivi prehodi gozda v negozdne površine skozi pestre gozdne robove, so rezultati načrtnega dolgoletnega gozdarjevega dela. In prav v teh gozdovih nad Primožem se je strokovno kalil in delal Tone Jeznik.

Trideset let za gozd ni dolga življenjska doba za čas človekovega življenja pa predstavljajo tri desetletja kar zajeten delež. In več kot trideset let je gozdaril Tone kot revirni gozdar v revirju Primož. Ljubezen do gozda in življenja v njem je pridobil že v rani mladosti kar v domačem gozdu na Pobernikovi kmetiji na Sentjanžu nad Dravčami ob vestni očetovi vzgoji in jo podkrepil z znanjem, ki ga je pridobil v srednji gozdarski šoli v Postojni.

Po končanem šolanju se je leta 1960 zaposlil najprej pri Kmetijski zadrugi Vuzenica, leta 1961 pa že na "Kmetijskem gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec". Že v domačem gozdu je spoznaval, kako je potrebno gospodariti v prebiralnem gozdu, da so zagotovljene vse funkcije gozda. Hitro pa je spoznal tudi, da prebiranje ni možno v vseh gozdovih.

Po končanem služenju vojaškega roka se je oktobra 1963 ponovno zaposlil na Gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec. Dobil je službo revirnega gozdarja, še prej pa je bil kratek čas celo referent za gojenje. Prevzel je delo v državnih gozdovih gozdarskega obrata, kasneje pa v TOZD Radlje.

V revirju Primož se je Tone takoj spoprijel s problemi višinskih zasmrečenih gozdov kot so monokulture kot rezultat preteklega gospodarjenja, otežkočeno in dolgotrajno naravno pomlajevanje,

Tone daje strokovne napotke Tomažu Serecu, njegovemu nasledniku v revirju Primož.
Foto Gorazd Mlinšek

nestabilnost monokultur itd. Dolgoletna opazovanja in strokovna poglobljanja v teh gozdovih so Toneta prepričala, da je potrebno pomagati tako posameznemu drevesu kot vsemu gozdu že v rani mladosti - seveda različno pogosto glede na rastiščne in ostale lokalne pogoje (drevesna sestava, vpliv mikroklimе, prisotnost divjadi,...)Veliko skrb je imel za mlade sestoje, postal je pravi mojster redčenja. Poglobljal pa se je tudi v ekonomiko gozda. Z nego in vzgojo kvalitetnih mladih dreves s pomočjo obžagovanja le-teh, je pripomogel k večji vrednosti gozda. Več je v sestoji kvalitetnih in vitalnih dreves, večja je vrednost gozda. Skrbel je tudi za pomlajevanje.

Zelo rad je zahajal v Drče pod samim vrhom Pohorja, kjer so še ostanki prvotnega gozda sredi zasmrečenih gozdov. Ta sestoj je danes izločen kot semenski sestoj. Tone je vestno beležil redke polne obrode gorskega javorja in tudi sam nabiral seme za vzgojo mladih sadik. Imel je veliko skrb, da so bile te sadike zopet posejane na domačih pohorskih tleh.

Kljub polni zaposlenosti v gozdarstvu je bil Tone še zelo aktiven tudi na drugih področjih v domačem kraju kot družbeno aktiven v KS Vuzenica, danes v občini, vestno pa je dolgo časa

predsednikoval v domačih lovskih vrstah. Toneta zelo dobro poznajo tudi mladi iz osnovne šole in otroškega vrtca v Vuzenici. Je idejni oče gozdne učne poti na Pistrov grad nad Vuzenico. Polna zaposlenost pa mu ni vzela dodatnega veselja in

časa za študij ob delu. Leta 1984 je končal višjo šolo na gozdarski fakulteti.

Reorganizacija gozdarske službe leta 1994 je stresno vplivala na Toneta, vendar se je kot star prekaljen gozdar dobro znašel v vrstah mlajših gozdark in gozdarjev Zavoda za gozdove Slovenije. Svoje znanje je z veseljem podajal svojim sodelavcem z manj prakse v krajevni enoti Radlje vse do predkratkim. Letos se je Tone tudi upokojil.

Tonetu želimo vsi sodelavci, da bi kljub načetemu zdravju še prišel med naše strokovne vrste, v svojem gozdu pa našel svoj mir. Upam, da si bo še vzel kdaj čas, da bova zakoračila med javorjeva drevesa na Erterjevo na Pohorje. Prav tu sem spoznal Toneta pred devetnajstimi leti, kjer sem vršil svoje strokovno pripravnništvo. In Tone Jeznik je bil med prvimi, ki so me seznanili z gozdnogojilvenimi ukrepi v praksi. Morda mi je prav zato pot iz Vuzenice čez Erterjevo v Slovenj Gradec prirastla k srcu! ▲

ZVEZDNI UTRINEK DEŽNE KAPLJE

Med dežnimi kapljami
se podim po gozdni poti.
kakšna sreča, sama sem!

Razposajeno,
s konico nosu,
lovim dežne kaplje,
ujete v vršičkih smrekovih vejic.

Predstavljam si,
da je vsaka kaplja zvezda,
ki se je utrnila.

Zaželim si srečo, mir
in nekoga, ki me bo ljubil.

Vrnem se domov,
v skupnost štirih iluzoričnih svetov,
ki živijo vsak na drugem koncu vesolja.
In potem si spet predstavljam,
da se je utrnila zvezda.

Karmen Borko

UTRINKI IZ REVIRJA

SPOMIN NA NAŠE NEKDANJE SODELAVCE

RUDI REBERNIK

Mislím, da je prav, da se v naših utrinkih iz revirjev spomnimo tudi ljudi, ki so nekdanj živeli na območju revirja, posebno naših sodelavcev, ki so tam delali in služili kruh sebi in svojim družinam.

Kadar se vračam med Plešivške gozdove, se vedno spomnim tudi njih. Tam so delali in živeli ter so v prvih povojnih letih pomagali ustvarjati pogoje za poznejšo uspešno obnovo in nego Plešivških gozdov. Vsa ta prva povojna generacija holcarjev je v glavnem pomrla, ostal je le še spomin nanje.

Vendar pa so pustili svoje sledove v gozdovih. To so prostrane plešivške frate, ki so jih posekali, jih ponovno posadili in jih negovali. Vzgojili so nove sestoje, ki služijo danes že njihovim sinovom in vnukom. To je večni krog življenja gozda in ljudi, ki z njim živijo.

Eden izmed številnih, ki je posvetil svoje življenje in delo gozdu, je bil tudi naš nekdanji sodelavec Boštjan Novak, ki je delal že pred in med vojno v plešivških gozdovih, še za takratnega lastnika Skubica. Po vojni pa se je zaposlil pri gozdnem obratu Slovenj Gradec in je delal v Plešivcu vse do svoje prezgodnje smrti leta 1955.

Boštjana sem prav spoznal šele po vojni, ko sva pričela leta 1946 skupaj delati in sicer najprej na lesnem skladišču v Suhem dolu, pozneje pa skorja po vseh oddelkih revirja Plešivce.

Kdaj in kje se je Boštjan rodil, ne vem točno, vem pa, da je v mladosti živel pri kmetu Ledineku v Spodnjem Razboru, kjer je bil njegov oče in njegovi polbratje in sestre. Ko pa je umrl, je bil star okrog 50 let, zato se je moral roditi okrog 1905 ali 1906 leta.

Poročna slika Boštjana in Hilde Novak iz Plešivca na njun poročni dan neke jesenske nedelje leta 1940 v Razboru pri Pečolarju.

Sedijo: Jože Pečovnik - Ledinek, nevesta Hilda, ženin Boštjan in Franc Jug.

Stojijo: Martin Kotnik - Novakov Tinč, Terezija Pečovnik - Ledinca, Ivan Kotnik - spodnji Kuni, Jurij Novak, Martin Pačnik - Molakov Tinč, Ludvik Turinek in Antonija Jug.

Boštjan je imel za seboj trdo življenje kmečkega hlapca in dninarja, pozneje pa gozdnega delavca - sekača z ročnim orodjem.

Poročil se je zadnjo jesen pred vojno leta 1940 z graščinsko deklo Hildo in je moral že drugi dan po poroki na orožne vaje za cele tri mesece. Spomladi 1941 je bil spet med prvimi mobiliziran in je kmalu prišel v nemško vojno ujetništvo. Tam je moral dolge mesece delati na kmetih za slabo hrano in vedno pod stražo, prebivati pa v prenatrpanih taboriščih.

Po vojni, ko pa so se začele razmere in življenje normalizirati, pa je Boštjana in njegovo ženo Hildo najbolj pestila stanovanjska stiska. Ze takoj po poroki sta se morala v Plešivcu stiskati v mali sobici v stanovanjski baraki. Nato pa se je začela trnjeva pot selitve iz enega stanovanja v

drugega. Iz Plešivca sta se preselila najprej v Suhi dol h kmetu Potočniku kot podnajemnika, od tam pa nazaj v Plešivce v združno stanovanje k Verjanšku.

Ker sta si vedno želela živeti sama zase, jima je gozdarski obrat dovolil vseliti se v staro drvarsko kočo nad Plešivcem, katero je Boštjan, ki je bil spreten tudi v tesarskih in mizarskih delih, usposobil za zasilno stanovanje.

Gozdarski obrat pa se je odločil zgraditi še eno delavsko stanovanje v Plešivcu. V ta namen so delavsko barako, ki je bila pritlična in zidana, nadgradili za eno malo dvosobno stanovanje iz tesanih brun. Les za to je Boštjan, ki je znal tudi tesariti, v glavnem pripravil sam ter pomagal pri izgradnji.

Tako sta Boštjan in njegova žena Hilda končno prišla do svojega, čeprav skromnega stanovanja. Toda, ni ga jima bilo usojeno dolgo skupaj uživati. Boštjan, ki je moral preživeti trdo mladost, vojno in ujetništvo ter težka povojna leta, je pričel kmalu hirati, končno zares zbolel in v stanovanju, ki ga je skoraj sam zgradil leta 1955 tudi umrl.

To je kratek opis življenjske poti našega nekdanjega sodelavca Boštjana Novaka, dobrega in pridnega delavca in tovariša, človeka, ki se je v življenju moral spopasti z mnogimi težavami, vendar pa je bil vedno dobre volje, pripravljen za šale in pomagati svojim sodelavcem.

Mislím, da si je zaslužil, da se ga spomnimo in s tem kratkim zapisom ohranimo njegov spomin. ▲

DREVESNI POSEBNEŽI

JEREBIKI NA ČRNEM VRHU NA POHORJU

GORAŽD MLINŠEK, dipl.inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Jerebika (Sodbus aucuparia) je 10 do 16 metrov (na boljših rastiščih tudi več kot 20 m) visoko drevo. Je svetloljubna drevesna vrsta z zelo slikovito krošnjo.

V maju zacvetijo beli cvetovi, ki se med lihopernatimi ozko-eliptičastimi listi razvijajo v sprva rumene, nato pa v rdeče plodove. Šopasto rastlih plodov se veselijo predvsem ptiči. Radi pa jih imajo tudi ljubitelji žganjkuhe. Priporočljivi pa so tudi v zdravilstvu. Drevesa s svetlosivim valjastim deblom v zasmrečenih sestojih smo veseli tudi gozdarji.

Če pa rastejo jerebika na samem vrhu Pohorja, kjer so vremenske razmere zelo krute, vegetacijs-

ka doba pa zelo kratka, smo lahko ponosni na njih. Pohorske planje se zaraščajo. Vrh Pohorja z zaraščanjem izgublja svoje vrednote. Zato so tudi v letošnjem letu gozdarji nadaljevali z načrtnim čiščenjem planj.

Naši dve jerebiki sta zadihali, okoli njiju so odstranjeni posamezni šopi smreke. Enostranski krošnji se jima bosta ojačali, tako bosta še bolj odporni proti močnim vetrovom in snegu.

Njuna estetska vloga se bo še povečala. Pred njima se ustavi že danes marsikateri planinec, ki jo maha čez Pohorje iz Maribora v Slovenj Gradec. Pridite ju pogledat tudi sami. ▲

Foto Gorazd Mlinšek

PROMOCIJA NOVE NARAVOSLOVNE KNJIGE

MILENA CIGLER GREGORIN

V Račah, v prelestni dvorani račkega gradu, sva se meseca septembra s hčerko udeležili promocije knjige KRAJINSKI PARK RAČKI RIBNIKI - POZEG avtorjev Nuše in Milana Vogrina ter sodelavcev: Matjaža Bedjaniča, Zorana Beleca, Borisa Keuca, Andreja Šorge, Branka Vreša in Igorja Žiberne.

Če pogledamo uvod in kazalo bomo videli, da je zadeva dozorevala kar precej časa, da so vodnik po parku in prospekt krajinski parki podprli številni sponzorji, med njimi naj omenim: Ministrstvo za okolje in prostor, Krajevna skupnost Rače, Občina Rače - Fram in še številne druge organizacije in podjetja. Vodnik zaobjema naslednje teme oziroma poglavja: o krajinskem parku samem, geografske značilnosti, rastlinski svet, gozdove, nevretenčarje, dvoživke, plazilce, ptice, sesalce, ribogojstvo, naravovarstveno problematiko, ekološki turizem, koristne napotke za sonaravno gospodarjenje, pot po krajinskem parku, kolesarjenje, jahanje, idr.

Oko se mi je ustavilo kar ob večih primerih. V poglavju ekološki tur-

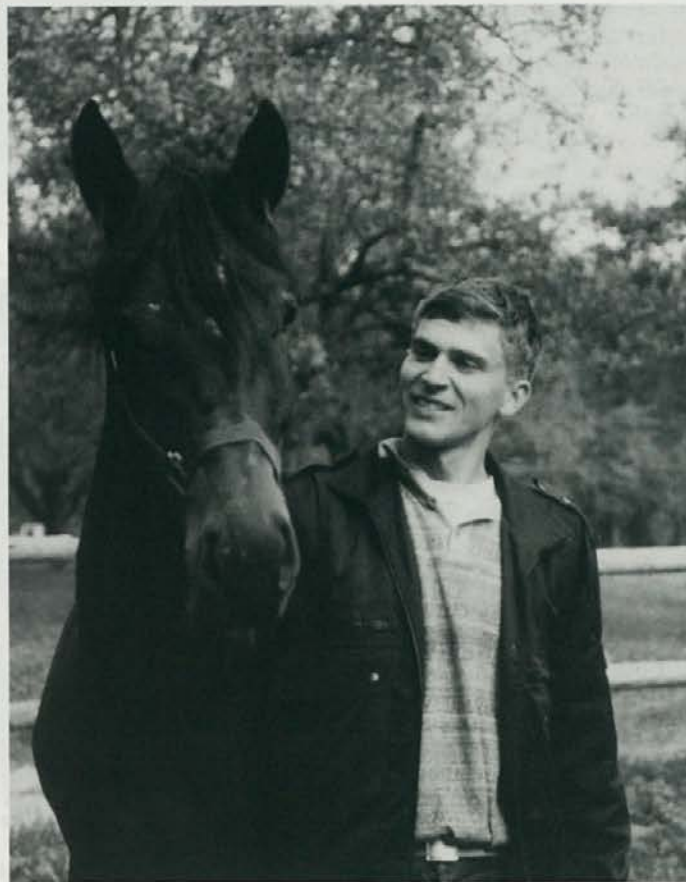
izem govori o koristnosti vzdrževanja senožetnih sadovnjakov in zdravilnost ob uživanju neškropljenega sadja. Tudi pri nas imamo kmetije s senožetnimi sadovnjaki, naši kmetje pa včasih ne vedo, koliko vrednosti je v sadju teh sadovnjakov.

Ob prebiranju knjige človek takoj dobi asociacijo na Črneški zaliv. Na zavihku knjige je omenjeno, da je eden od soavtorjev Branko VREŠ, doma iz Črneč pri Dravogradu, sicer pa aktivno sodeluje z biološkim inštitutom ZRC SAZU v Ljubljani kot botanik - fitopatolog ter pozneje kot taksonom - florist. Sprašujem se, ali ljudsko reklo, da je kovačeva kobila bosa, res drži kot pribito ali pa Branka Vreša ni nihče povabil, da bi si zadal raziskovalni projekt Črneški otoki oziroma zaliv in to tako podrobno proučil, da bi prav tako pridobil sodelavce in bi v doglednem času nastala knjižica ali vodnik po črneški močvari, ki je nedvomno ravno tako bogata kot Rački ribniki.

Knjigo lahko naročite pri g. Nuši ali Milanu Vogrinu, Ptujška cesta 91, SI - 2327 Rače. ▲

Jaz in moj prijatelj

Foto Franc Jurač

JOŽE KONEČNIK, univ.dipl.inž.kmetijstva

Društvo kmetijskih inženirjev in tehnikov, katerega predsednica je gospa Tatjana KREJAN KOŠAN, univ.dipl.inž.kmetijstva, je osmega oktobra organiziralo strokovno ekskurzijo v sosednjo Avstrijo, na Koroško, ki nam je blizu geografsko in po mentaliteti tamkajšnjih kmetov, s podobno problematiko kmetovanja in preživetja. Izlet je bil vzporedno prilika, da starejša generacija kmetijskih strokovnjakov spozna mlajšo, in da dan trdega dela v kmetijstvu ter kmetijski svetovalni službi zamenja z družabnim. Predvsem pa, da se še kaj naučimo od sosedov, ki so v uresničevanju kmetijske znanosti v praksi vedno nekoliko pred nami, čeprav je razkorak že mnogo manjši kot pred desetletji. Po poskusih uvajanja oklju in človeku prijaznejšega kmetovanja, ki bi dajalo zdravju manj škodljive proizvode, pa se lahko ponovno učimo pri njih, saj se je z izdatno pomočjo državnega proračuna Avstrije število kmetij, ki se ukvarjajo z bio proizvodnjo, v zadnjih letih močno povečalo, vendar se kažejo tudi sledi stagnacije. O vseh prednostih in slabostih take pridelave z rabo minimalnih količin mineralnih gnojil ter zaščitnih sredstev proti boleznim in škodljivcem, s

Kmetija Erlacher - domača prodajalna sirov.

Divji prašiči na kmetiji Buxbaum.

Del udeležencev ekskurzije

▲ ▼ Foto Danica Onuk

poudarkom na organskih gnojilih, nam je v lepi slovenščini pripovedoval (in prevajal iz nemščine) dr. Stefan Merkač, član enajstčlanske skupine združenja ERNTE, ki se ukvarja z odgovori na vsa vprašanja o težavah, ki spremljajo tovrstno pridelavo, predvsem pa s trženjem in iskanjem novih tržnih niš. Obiskali smo tri kmetije od tridesetih, ki svoje proizvode prodajajo vzajemno in na opisan način v trgovini v Velikovcu, še posebej zanimiva pa je tržnica za prodajo »bio hrane« v Celovcu, s številnimi, lepo urejenimi stojnicami, ki so v ponudbi izdelkov prav tako specializirane.

Gospodarstva, ki smo si ga ogledali, so po pestrosti kmetijskih pridelkov in predelave zelo različna. Za vse pa je značilno:

- da združeni v zadrugo poiščejo čim krajšo pot do potrošnika,
- da se dopolnjujejo in tudi organizirajo direktno prodajo na domu.

Pri tem pa je seveda potrebno veliko znanja, ki ga združuje enajst strokovnjakov s področja posloводства in kontaktov z drugimi državami (Slovenijo, Italijo), ter ustrezno posreduje v praksi. Opazno je veliko tehnološko znanje kmečkih gospodarstev in zahtevnost delitve dela vseh aktivnih članov družine. Zaradi konkurenčnosti na trgu in vpliva Evropske unije pa pride ponekod tudi do stresnih situacij. Na kmetiji Buxbaum smo se srečali s proizvodnjo semen oljarič, s predelavo v razna olja, ukvarja pa se še s pridelavo kokošjih jajc na klasičen način z velikim izpustom za nesnice in enostavnim načinom krmljenja. V manjšem obsegu pa tudi z divjimi prašiči - križanci z domačim.

Pri naslednjem (kmetija Danner) smo si ogledali primer ekstenzivne vzreje krav dojilj, ter intenzivne vrtnarske proizvodnje na 10.000 m² (celo na nadmorski višini 700 m!), delno v rastlinjakih, delno na prostem, kar mu je najpomembnejši vir dohodkov. Na kraju smo pri Erlacherju

spoznali intenziven živinorejski obrat (30 krav s proizvodnjo 950.000 l mleka letno), ter s predelavo mleka v kakovostne sire ter druge mlečne izdelke.

Seveda je to le bežen in površen zapis enodnevnega potepanja (z zahtevnim programom) brez namena strokovnega poglobljanja. Le nekaj vzpodbud bralcu za razmislek in morebitno drugačno odločitev, ko bo šlo za preživetje v Evropski skupnosti. In kaj pravi dr. Stefan Merkač v imenu avstrijskega združenja biokmetov? Smo organizacija z

več kot 12.000 člani, kateri kmetujejo po organsko bioloških smernicah. Organizirani smo v osmih deželnih društvih z regionalnimi delovnimi skupinami. Imamo svojo blagovno znamko ERNTE, s čemer signaliziramo izvršeno kontrolo bioživil od proizvajalca do potrošnika. V deželnem društvu na Koroškem je včlanjenih 1390 biokmetij, kar predstavlja 7 % kmetijskih zemljišč (32.200 ha). Proizvodi pa se prodajajo na biotržnicah, specializiranih trgovinah, mesarijah, pekarnah in tudi veletrgovinah preko Koroških mej. ▲

Zelenjadarska proizvodnja na kmetiji Danner. Foto Danica Onuk

EKSKURZIJA DPM MISLINJSKE DOLINE

SILVIJA KRESNIK IN MATEJ SKRIVARNIK, inž.agronomije

V soboto, 12. septembra 1999, smo se člani Društva podeželske mladine Mislinjske doline odpravili na ekskurzijo na Gorenjsko. Program je vključeval strokovne ogledе, kakor tudi ogledе kulturnih in turističnih znamenitosti. Po dolgi vožnji smo se s pomočjo jutranje kavice prebudili pod vzhodnim Velike planine, kjer se nam je pridružil vodič Jožek, ki nas je povedel do gondole, s katero se nekateri člani še niso peljali, zato je v skupini postalo rahlo vznemirjenje. Jožek nam je pripovedoval o svojem osem-letnem delu na žičnici na Veliki planini in o pripetljaju, ko je gondola obvisela za dve uri na jekleni vrvi. Ob tem pripovedovanju smo se s težkim srcem povzpeli v gondolo in se toliko bolj veselili prekrasnega razgleda Ljubljanske kotline in ostalih bližnjih in daljnih vršacev. Ko smo se izkrcali iz gondole smo ugotovili, da naše poti po žici še ni konec; do vrha Velike planine smo se peljali še s sedežnico. Bili smo začudeni, kajti razprl se nam je pogled na planšarije, ki jih nismo pričakovali v takšnem številu. Zato nam je Jožek razložil, da je od vseh teh planšarij le ena prvotna in pravilno grajena; ima celotno okroglo obliko, vključno s streho, ki je krita s skodlami, vse ostale pa so grajene po prenešenih načrtih iz Šar planine.

Planšariji se preživljajo v večini s turizmom in prodajo tradicionalnih mlečnih izdelkov, ki jih na žalost nismo poizkusili, saj so v tem času že večino živine odgnali v dolino.

Udeleženci ekskurzije osvojili vrh Velike planine

▲ ▼ Foto Boris Andrej

Na planini imajo tudi kapelico, ki so jo v zadnjih letih obnovili. Pri tej kapelici smo malicali in ugotovili, da bo v njej planinska poroka. Počasi smo se odpravili nazaj v dolino, kjer nas je že čakal avtobus, da nas popelje v Vintgar, kjer je bila naša druga postojanka. Soteska Vintgar, ki spada pod Triglavski narodno zaščitni park, nas je navdala s svojo lepoto in nas popeljala ob reki Radovni. Po tem smo si ogledali blejski grad. Po ogledu le-tega pa smo na samem gradu pričakali sončni zahod.

Nato smo se odpravili proti Gotovljam pri Žalcu na turistično kmetijo Rotovnik p.d. Mlinar, kjer nas je čakala okusna večerja s čudovito družbo. Plesali in peli

smo do jutranjih ur. Vsi, ki smo si vzeli dragocen čas

nam ni žal in si želimo še več takšnih ekskurzij. ▲

Planšarije na Veliki planini

IZBOR MLADEGA GOSPODARJA LETA

BRANKA SMRTNIK IN SILVIJA KRESNIK

Že tretjič zapovrstjo so tednik Kmečki glas, Zveza slovenske podeželske mladine, Društvo podeželske mladine Sveti Jurij ob Ščavnici ter Uprava RS za pospeševanje kmetijstva priredili izbor mlade gospodarice ali gospodarja leta, ki je bil v soboto, 18. septembra popoldne na Stari Gori pri Svetem Juriju ob Ščavnici.

Za laskavi naslov leta 1999 se je potegovalo osem kandidatov in ena kandidatka, ki so jih izbrala

društva podeželske mladine glede na njihove dosežke v preteklem letu.

Koroško regijo je zastopal mladi gospodar Matej Skrivarnik, ki gospodari na strmi, v mlečno proizvodnjo usmerjeni kmetiji. V uvodu izbora je DPM Sveti Jurij ob Ščavnici pripravilo športne igre, v katerih se je lahko pomeril vsak. Smučanje z leseno smučko velikanko, vdevanje niti v iglo za šivanje in hoja na hoduljah. Pozno popoldne pa se je za mlade tekmovalce iz vseh regij Slovenije začelo zares. Pred strogo komisijo so morali kandidati odgovoriti na pet strokovnih vprašanj, povezanih s temeljno usmeritvijo kmetije. Po prvem delu tekmovanja je sledila okrogla miza z naslovom "Kako bo država omogočila mladim, da bodo lahko delali in ostali na kmetijah oziroma podeželju". Gostje okrogle mize so bili mag. Franci But, državni sekretar na

MKGP, Miro Vidmar, državni podsekretar na MEOR, Jože Nerat, svetovalec vlade na MEOR, ter Mojca Zemlič, svetovalka za samozaposlovanje na zavodu za zaposlovanje Murska Sobota. Franci But nam je s pogojanja v Bruslju prinesel sporočilo, da Evropa daje možnosti za razvoj podeželja, vendar le toliko, kolikor mu jih da matična država. Rekel pa je tudi: "Upam, da bomo v Sloveniji dovolj modri in bomo oblikovali takšen proračun, ki bo omogočal ohranitev dohodkovnega položaja in bo hkrati razvojno naravnano."

Potem pa se je začel finalni del izbora, ki je potekal v dvorani gasilskega doma na Stari Gori. Franci Urbanija, Matej Skrivarnik, Toni Podlesnik, Tomaž Oblak, Franc Bartelj, Aleš Balon, Danilo Meolic, Martin Hauptman in Helenca Seljak so se najprej pomerili v četrtfinalu, kjer jih je čakalo pet vprašanj iz pred-

pisane literature. Tekmovali so v trojkah iz katerih sta se glede na število osvojenih točk v polfinale uvrstila dva tekmovalca iz posamezne trojice. V polfinale so se uvrstili Franci Urbanija, Matej Skrivarnik, Toni Podlesnik, Tomaž Oblak, Franc Bartelj in Aleš Balon. V polfinalu so tekmovalci odgovarjali na vprašanja o znamenitostih Prlekije. Tekmovali so v dvojicah iz katerih so se glede na število osvojenih točk uvrstili v finale Matej Skrivarnik, Toni Podlesnik in Aleš Balon. V finalu so se pomerili v treh spretnostnih igrah. Po vseh preizkušnjah, ki so jih prestali je postal mladi gospodar leta 1999 Aleš Balon iz Bizeljskega, ki gospodari na vinogradniški kmetiji, drugo mesto je zasedel Toni Podlesnik, tretje Matej Skrivarnik, vsi ostali udeleženci, pa so prejeli praktične nagrade.

Po tekmovalnem programu je sledila večerja s plesom. ▲

DOBER PRIDELEK REPE

FRANC JURAC

Na naših kmetijah so nekdanj veliko sejali krmno repo in jo poleg krmljenja prašičem tudi ribali za kisanje. V času kolin je izvrstno teknila ob krvavicah, v zimskih mesecih pa je bila na mnogih kmetijah tudi glavna jed. Dober pridelek krmne repe pa so letošnjo jesen pridelali na kmetiji Olge in Franca Jamnikarja na Tolstem Vrhu pri Mislinji, od koder je tudi naš posnetek. ▲

Repa je letos pri Jamnikarjevih dobro obrodila. Foto Franc Jurac

ZM d.d.

**ZAVAROVALNICA
MARIBOR**

ZAVAROVALNICA MARIBOR d.d.
Podružnica SLOVENJ GRADEC

tel.: 41-591, 41-881, 41-882, fax: 41-814

UGODNO

- **KASKO ZAVAROVANJA
AVTOMOBILOV
BREZ
DOPLAČILA ZA KRAJO**
- **PREMOŽENJSKA ZAVAROVANJA
VSEH VRST**
- **NAJUGODNEJŠA ŽIVLJENSKA
ZAVAROVANJA
ZLATA NALOŽBA**

STRIGLI SO OVCE

FRANC JURAC

Strizec z ročnimi škarjami

▲ ▼ Foto Franc Jurac

Na kmetiji Vernerca v Zgornjem Razboru je bilo četrto državno tekmovanje v striženju ovc, ki ga je pripravila revija Drobница v sodelovanju z društvom rejcev drobnice celjske in koroške regije in Zavodom za živinorejo in veterinarstvu Celje. Na tekmovanje je prišlo 23 tekmovalcev iz številnih slovenskih krajev, med strižci pa je tekmovalo tudi dekle, 16-letna Danijela Zvokelj iz Pivke. Tekmovali so v dveh skupinah: striženje z električnimi strojčki in striženje z ročnimi škarjami. V prvi skupini so morali tekmovalci ostriči pet odraslih ovc in eno jagnjico. V dobrih desetih minutah je to uspelo opraviiti Alojzu Novaku iz Sentjerneja na Dolenjskem, ki je postal tudi državni prvak, najbolj hitro in spretno pa je z ročnimi škarjami ostrigel tri ovce Alojz Grmšek iz Laškega in tako osvojil prvo mesto.

Državno tekmovanje pa je spremljal tudi kmetijski minister Ciril Smrkolj, ki je tudi sam ovcerejec. Na tekmovanje pa je prišla tudi 86-letna Nežka Kosmač, ki je izven konkurence ostrigla ovco z ročnimi škarjami, ki so bile stare blizu sto let.

Letošnje državno tekmovanje v striženju ovc pa je minilo v lepem in nepozabnem vzdušju na kmetiji Vernerca, za kar sta poskrbela gospodar kmetije Ivan Ruprecht in njegov sin Rihi, saj sta v domači krušni peči spekla in pripravila pravo domačo ovčjo pečenko. ▲

TESTENINE LOJZETA MATAVŽA

FRANC JURAC

O ekološkem kmetovanju, ki je temelj zdravega načina življenja je način kmetovanja, ki v procesu pridelave hrane temelji na ohranjanju naravnih ekosistemov. V okviru združenja ekoloških pridelovalcev in predelovalcev Deteljica s sedežem v Celju, se je tudi na Koroškem preko dvajset kmetov odločilo za preusmeritev svojih kmetij na ekološko kmetovanje.

Alojz Matavž iz Šmartna pri Slovenj Gradcu ni kmet, je pa eden prvih na Koroškem, ki se je pred štirimi meseci odločil za izdelovanje testenin iz kontrolirane ekološke predelave. "Za izdelovanje testenin iz kontrolirane ekološke predelave sem se odločil po prigrvarjanju drugih, ki so želeli, da bi imeli testenine iz ekološke predelave in začel sem. Za začetek sem se odločil za izdelovanje testenin iz pirine in ajdove moke in lahko rečem, da je med kupci zanje izredno zanimanje. Testenine, ki jih izdelujem so z jajci in brez jec, veliko povpraševanje pa je za testenine brez jajc in mnogi te testenine izredno cenijo," pravi Alojz Matavž.

Ajdova in pirina moka iz katerih izdelujete testenine sta iz kontrolirane ekološke pridelave. Kje jo kupujete?

"Moko pa tudi jajca kupujem na ekoloških kmetijah v Avstriji kjer je ekološka pridelava že močno razvita, pri nas pa je to šele v povojih. Doslej mi je uspelo izdelati in prodati okoli pol tone testenin, kar je za začetek zelo dober uspeh. Zadnje čase pa veliko razmišljam še o izdelavi špegetov in pa o peki kruha iz pirine in ajdove moke, saj je tudi za te izdelke veliko povpraševanje." ▲

Alojz Matavž

Foto Franc Jurac

Klepēt ob potoku

Foto Ida Robnik

NA SPLOŠNO O STROČNICAH

Na koreninah vseh stročnic so v majhnih gomolčkih nitrifikacijske bakterije iz rodu *Rhizobium*, ki vežejo dušik iz zraka in ga dajejo na voljo rastlini, v zameno pa dobivajo organske snovi iz rastlin. Bakterije vsebujejo encim nitrogenaza, ki je aktiven samo, če sta prisotna molibden in železo.

Te bakterije lahko oddajajo vezan dušik tudi v zemljo. Bakterije, ki prosto živijo v tleh, niso sposobne vezati dušika. Šele, ko bakterije prodro v koreninske laske stročnic, začno vezati dušik iz zraka. Bakterije so sposobne vezati dušik samo na tistih vrstah stročnic, za katere so ugotovljeni simbiotski odnosi. Bakterije ne prehajajo z ene rastlinske vrste na drugo.

Na učinkovitost sojev bakterij npr. *Rhizobium leguminosarum* vplivajo različni dejavniki, med katerimi so najpomembnejši: temperatura tal, vlaga v tleh, pH, razvoj rastline, vrsta sojev, idr.

Za umetno okužbo soje bakterije *Rhizobium leguminosarum* gojimo pri temperaturi 28 stopinj Celzija 48 ur. Pri umetni inokulaciji sterilizirane zemlje in grahovega semena različnih kulturevarjev so ugotovili, da je rastlina daljša, večja sta teža in vsebnost dušika, kot v zelji, kateri niso dodali sojev bakterije.

Najboljše učinke dobimo s soji, ki izvirajo iz istega geografskega območja.

Stročnice izredno izboljšujejo tla, zato jih gojimo tudi za zeleno gnojenje.

Uspevajo tudi v slabših tleh, vendar naj bodo tla zračna in v njih ne sme zastajati voda.

Primeren pH 5,5 do 6,7 in zračnost sta pogoja za delovanje nitrifikacijskih bakterij.

Te so sposobne vezati iz zraka tudi do 200 kg dušika na hektar. Zato so stročnice pomembna rastlina za ohranjanje rodovit-

nosti tal.

LIST

Liste imajo pernatost sestavljene, nekatere imajo preobražene tudi v vitice, s katerimi se oprijemajo opore. Na stebelu ob nodiju so dobro razviti prilisti, ki so lahko tudi večji od posameznih lističev.

CVET

V cvetu so venčni listi zgrajeni v obliki metulja, zato jim rečemo tudi metuljnice. Spodnja zrasla venčna lista imenujemo ladjica, stranska lista so krilca, zgornji največji in razširjen je zastavica ali jadro. Imajo deset prašnikov, od katerih jih je devet zraslih ali pa so vsi zrasli v cev. Nadrasla plodnica ima več semenskih zasnov.

Cvetna formula je naslednja: $K(5)C(5)A(9) + 1G1$.

Časnih listov je pet in so zrasli, venčnih pet je prostih, devet prašnikov je zraslih v cev, eden je prost. Lahko pa je cvetna formula tudi takšna: $K(5)C(5)A(10)+G1$. Vsi prašniki so zrasli med seboj.

Vir: Mihaela Černe
Stročnice

FIŽOL**Opis rastline**

Rastline iz družine stročnic so razširjene tako v zmernem in hladnem podnebju in tudi v tropskih in subtropskih območjih. Lahko so eno ali večletne zelenate rastline.

Rastne razmere

Fižol zahteva toplo in vlažno podnebje, slabo prenaša vročino in sušo, saj ta skrajšuje čas rasti, s tem pa količino pridelka in njegovo kakovost.

Zelo slabo prenaša vetrovne lege, ker veter poškoduje liste in cvetove. Gojimo ga v zavetrnih legah, ki so ves dan enakomerno osončene.

Toplota

Med kalitvijo zahteva več toplote kot grah, zato ga sejemo na

prosto šele maja, ko se temperatura dvigne na 15 stopinj. Visoke temperature vplivajo na skrajšanje strokov, manše število zrn v stroku in manjšo maso semena. Pri visoki temperaturi in nizki relativni vlagi zraka odpadejo cvetovi in stroki, ki so krajši od 4 cm.

Vlaga

Poleg visoke zračne vlage potrebuje fižol tudi veliko talne vlage. Če ob kalitvi zrno srka 105% od teže suhega fižola, zato hitro in enakomerno vznikne samo v vlažni zemlji. Optimalna talna vlaga je od 60% poljske kapacitete tal za vlago, optimalna zračna vlažnost pa od 65 do 80% relativne vlage zraka. Prevelika zračna in talna vlaga vplivata na podaljšanje rastne dobe.

Pri preveliki zračni vlagi in visokih temperaturah rastlinam odpadajo cvetovi in postanejo občutljive za napad bolezni. Za uspešnejšo oskrbo rastlin z vodo zelo priporočajo zastiranje zemlje s slamo, listjem ali pokošeno travo.

Svetloba

Predvsem v začetku rasti zahteva fižol veliko svetlobe, sicer so rastline pretegnjene. Ob cvetenju in razvoju strokov zadovoljiva osvetlitev ugodno deluje na kakovost stročja. Sorte se močno razlikujejo glede zahtev po intenzivnosti osvetlitve, zato lahko fižol gojimo tudi kot vmesni posevek v koruzi.

Ker so fižol žlahtnili v različnih podnebnih razmerah, so nekateri kultivarji nevtralni glede dolžine dneva, drugi, predvsem tisti z Nizozemske ali Nemčije pa so rastline dolgega dneva, kar pomeni, da cvetijo junija in julija, torej v dolgem dnevu.

Kakovost zemljišča

Fižol zahteva bolj kakovostno zemljo kot druge stročnice, zelo dobro uspeva na peščeno ilovnatih tleh. Na zelo peščenih ali težkih glinastih, kjer se zadržuje voda, slabše raste, zato tam dobimo manjši pridelek.

Največji pridelek oberemo na

srednje težkih tleh, ki dobro zadržujejo vodo, imajo srednje visok nivo podtalnice, v zemlji pa dovolj kalcija.

Optimalna reakcija tal je pH 6,5 do 7,8. Fižol zelo slabo uspeva v kislih tleh s pH 5,5, ker se v tleh ne morejo tvoriti nitrifikacijske bakterije, ki živijo na fižolovih koreninah.

Gnojenje

Nizki fižol običajno ne gnojimo s hlevskim gnojem, ampak z NPK, visoki fižol pa zahteva humozna tla, zato ga gnojimo po posevkih, ki smo jih prejšnje leto gnojili s hlevskim gnojem. ▲

Dalje prihodnjic

VIHARNIK

Izdaja:
Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec,
2380 Slovenj Gradec, Vorančev trg 1
Telefon: 0602/ 43-332
E-mail: gozd.slg@gg-sg.si
Direktor: Silvo Pritrznik
Uredniški odbor:
Ida Robnik in Gorazd Mlinšek
Glavna urednica: Ida Robnik
Oblikovalska realizacija:
Umetniška delavnica IDEA, Maribor
Likovna urednica in
grafično oblikovanje: Marlena Humek
Tehnični urednik: Alfi Hutter
Priprava za tisk in fotoliti:
Grafična forma Hutter, Maribor
Tisk: Odtis, Ravne
Naklada: 1750
Vse pravice pridržane, © Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec 1999.
Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje z dne 30.1.1992 je VIHARNIK proizvod informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3, za kar se plačuje 5% davek od prometa proizvodov.

Avtorji fotografij na naslovnici:
Boris Andrejec, Betka Črešnik,
Franc Jurač, Gorazd Mlinšek in
Danica Onuk

FRANC JURAČ

Kortnikova kmetija iz Skornega pri Soštanju, je ena tistih kmetij, na kateri gospodarji iz roda v rod pridno gospodarijo. Med temi gospodarji pa je tudi domači sin Stanko Hudej, ki na kmetiji gospodari že 23 let. V veliko pomoč pri gospodarjenju pa so mu žena Marija, sin Sandi in snaha Bernarda. 27 hektarjev je velika njihova kmetija, od tega je 17 hektarov gozda, ostalih deset hektarov pa so travniki in njive. Je pretežno hribovit svet, ki ga je izredno težko strojno obdelati, zato je treba veliko dela opraviti tudi ročno. Ker pa so pri Kortnikovih vsi pridni in skrbni, se dela ne ustrašijo in vse postorijo v pravem času. To pa jim je v veliko zadovoljstvo, saj na kmetiji redijo blizu 30 glav goved, živinoreja pa jim je tudi glavni vir dhodka.

Ob našem obisku na Kortnikovi kmetiji smo izvedeli marsikaj zanimivega in prijeten je bil klepet z gospodarjem Stankom, pa z gospodinjo Marijo in s sinom Sandijem, ki bo kmetijo kmalu nasledil. "Ko sem se pred dolgimi leti odločil za prevzem kmetije so se za kmetijstvo kazali še kar dobri časi, zato sem se odločil, da jo prevzamem in na njej gospodarim. Potem so prišle hitre spremembe in težave v kmetijstvu, ki se jih nisem ustrašil. Vztrajal sem, in gospodaril, gospodarim pa še danes, čeprav so za kmetijstvo izredno slabi časi," nam je jel pripovedovati Stanko Hudej.

Vaša kmetija je srednje velika in precej strma. V čem je glavni dohodek kmetije?

"Na naši kmetiji so že včasih redili živino in glavni dohodek je že vseskozi živinoreja. Proizvodnja mleka na kmetiji nima prihodnosti in tudi o tem nismo nikoli razmišljali. Zdaj imamo v hlevu 29 bikov pitancev. Na leto ji spitamo okoli deset, če pa hočemo to doseči, da so biki dobro spitani pa mi verjemite, da moramo na kmetiji biti zelo pridni, saj moramo skozi vse leto pripraviti dovolj krme za živino, od sena do silaže. Omeniti pa moram tudi krmila, ki jih pri pitanju dodajamo, saj brez njih z domačo krmo bikov sploh ne bi mogli spitati."

Iz roda v rod so na Kortnikovi kmetiji pridno in dobro gospodarili. Tako je tudi danes.

Kortnikova družina

▲ ▼ Foto Franc Jurač

Sandi Hudej ob novem traktorju.

Gospodar Stanko je pred leti na kmetijo pripeljal pridno gospodinjico Marijo, mlado kmečko dekle, Zakršnikovo iz Golavabuke pri Slovenj Gradcu. Pridno sta pričela gospodariti, ob tem pa podarila življenje dvema otrokoma, hčerki Sonji in sinu Sandiju. Veliko sta postorila za lažje in boljše delo, največ truda pa so vložili v gradnjo novega hleva v katerem danes pitajo biko.

Svoja otroška pa tudi mladostna leta ste preživljali na kmetiji in tu spoznavali tudi trdo in težko kmečko delo, ki ga danes nadaljujeta tu na Kortnikovi

kmetiji. Vam kmečko delo in življenje ni težko?

"Če bi mi bilo težko bi se na kmetijo ne poročila. Ker pa sem kmečko življenje in delo spoznavala doma na Zakršnikovi kmetiji visoko na Pohorju v Golavabuki, sem do kmečkega življenja imela vedno veselje. Tudi danes mi ni žal, da sem se poročila na kmetijo. Tudi življenje na kmetih je lepo in zanimivo, posebno takrat, če so dobre letine. Tu si sam svoj gospodar in nihče ti ne more "komandirati" kaj boš delal. Jaz sem se na Kortnikovo kmetijo z veseljem priženila. Danes je malo deklet, ki bi šle na kmetije, raje se odločajo za druge poklice. Rad moraš imeti svojega življenjskega sopotnika in ljubiti moraš zemljo pa gre," meni Marija Hudej, ki se na kmetiji ukvarja še s prašičerejo in prirejo jajc, da je še kakšen tolar več pri hiši.

Desna roka Kortnikove kmetije pa je prav gotovo sin Sandi, ki očetu in materi pomaga pri vsakodnevnem gospodarjenju. Ze mlad se je zapisal zemlji in, ko je končal osnovno šolo, se je vpisal v kmetijsko šolo v Sentjur in si tu pridobil veliko znanja, ki mu danes na kmetiji zelo koristi. "Nikoli me ni veselilo, da bi se po končani šoli zgposlil ali si poiskal zaposlitev. Ze takrat sem se odločil, da bom ostal doma na kmetiji. In mi ni žal. Znanje, ki

sem ga pridobil v kmetijski šoli, mi danes veliko pomeni, zato imam do dela na kmetiji veliko veselje. K temu, da sem ostal na kmetiji pa sta veliko pripomogla tudi starša. Ko sem spoznal, da sta vse svoje življenje na kmetiji trdo delala in mnogo kaj tudi ustvarila, sem se odločil, da z njima na kmetiji ostanem tudi jaz. Skupno smo preuredili kmetijo in se preusmerili v živinorejo, kar je na naši kmetiji tudi prihodnost. Vsa leta smo vlagali tudi v kmetijske stroje, da bi bilo delo na kmetiji lažje in sodobno preuredili gospodarsko poslopje. Ko pa sta starša videla, da sem resno zgrabil za delo na kmetiji, sta mi letos kot za nagrado kupila nov traktor Zetor, ki je že nekaj let traktor leta. S tem, ko sem dobil nov traktor imam pa do dela na kmetiji še večje veselje, ko pa bom prevzel kmetijo pa bom na njej gospodaril tako kot sta me naučila oče in mati. Na kmetijo sem že tudi pripeljal "ta mlado" in imam že tri otroke, (letos drugega januarja sta se mladi družini rodila dvojčka sin Simon in hčerka Karmen, hčerka Janja pa je stara tri leta, op.p.) če bo še zdravje pri hiši, bomo tudi v bodoče na kmetiji lahko pridno gospodarili," meni mladi bodoči gospodar Kortnikove kmetije Sandi Hudej.

To mlademu gospodarju Sandiju tudi mi želimo. ▲

ZAVOD ZA ZDRAVSTVENO VARSTVO RAVNE

Ljudje vsak dan pripravljamo hrano in uživamo v njej. Kuhanje je ena izmed najpomembnejših in najokusnejših dejavnosti. S hrano dobivamo življenjsko energijo, od kvalitete hrane pa sta odvisna tudi kvaliteta energije in naše zdravje.

Ali veste, da za pripravljanje, kuhanje in prehranjevanje vsak dan porabimo najmanj 2 uri, torej približno 1 mesec na leto. V enem življenju v kuhinji preživimo kar celih 5 let. Če bomo upoštevali nekatera pravila za pripravo higiensko ustrezne hrane, bomo ta čas preživeli prijetno in uživali v zdravi hrani.

Sesatava jedilnika

Izbirajte med tistimi živali, ki so že tehnološko obdelana. Če se boste pri oblikovanju domačega jedilnika odločili za mesne ali jajčne jedi, je priporočljivo, da so dobro kuhane ali pečene. Mlečni izdelki morajo biti pasteurizirani, sadje in zelenjava pa dobro oprana. Surova živila (meso, jajca), nepasterizirano mleko oziroma slabo oprano sadje in zelenjava vsebujejo ogromno bakterij, ki so možne povzročiteljice različnih prebavnih motenj in boleznih.

Dolžina kuhanja

Živila kuhajte dovolj dolgo. To še posebno velja za perutnino in druge vrste mesa, ribe in školjke, jajčne jedi ter nepasterizirano mleko, ki je pogosto okuženo s patogenimi (tistimi, ki povzročajo bolezen) bakterijami. Pri kuhanju mora temperatura tudi v notranjosti živila doseči najmanj 70 stopinj Celzija.

Čas uživanja hrane

Količino hrane prilagodite številu družinskih članov, kuhano hrano pa čimprej pojejte. Pri sobni temperaturi se v hrani že po dveh urah začnejo razmnoževati patogeni mikrobi. Če ste se odločili pripraviti zalogo obrokov, jo pred shranjevanjem v zamrzovalnik na hitro ohladite, pred uživanjem pa je treba zamrznjeno hrano prevreti.

Shranjevanje jedi

Že pripravljeno živilo, ki ga ne boste pojedli takoj, hranite pri temperaturi nad +60 stopinj Celzija (v pečici za krajši čas) ali med +4 in +8 stopinj Celzija (v hladilniku). Preden shranite kuhano živilo v hladilnik, ga čimprej ohladite. Hrane ne ohlajajte v hladilniku, ker s tem spremenite nastavljeno temperaturo, lahko pa tudi poškodujete hladilnik in uničite živila v njem.

Pogrevanje hrane

Če hrano pogrevate, jo morate ponovno prevreti oziroma prepeči.

Samo s čistim priborom...

Izogibajte se križanju poti surove in kuhane ali pečene hrane. Tako ne režite že pečenega mesa na isti delovni površini ali z istim nožem, s katerim ste prej rezali surovo meso, saj s pripomočki prenesete bakterije z ene hrane na drugo. Če so kuharske možnosti omejene, delovno površino in orodje med pripravo različnih jedi večkrat temeljito očistite.

... in s čistimi rokami ...

Pri pripravi hrane si pogosto umivajte roke. To še posebej velja pred pričetkom priprave hrane, če ste šli med tem na stranišče ali pa ste pripravljali surovo meso ter surovo zelenjavo.

... v čisti kuhinji

Vse delovne površine v kuhinji, posoda in pribor, morajo biti brezhibno čisti. Pri čiščenju in pomivanju bodite dosledni in natančni, kajti ostanki hrane privabljajo mrčes in druge živali in so eden izmed pogojev za razmnoževanje mikrobov.

Zaščita in trajanje živil

Vsa živila zaščitite s primerno embalažo in primernim shran-

jevanjem pred glodalci, žuželkami in drugimi živalmi. Pred pripravo jedi preverite rok uporabnosti. Iz shrambe izločite izdelke, ki jim je potekel rok uporabnosti ali so spremenili zunanji videz in/ali vonj. Izločite tudi konzerve, ki so napihnjene, čeprav jim rok trajanja še ni potekel.

Voda za kuhanje

Uporabljajte samo čisto pitno vodo. Še posebej pazljivi bodite pri pripravi obrokov za dojenčke in starejše, pri katerih vodo iz pipe pred uporabo vedno prekuhajte, lahko pa uporabite tudi kupljeno (stekleničeno) vodo. Osnovnih kuharskih veščin se naučimo v družini in o njih le redkokdaj premišljujemo. Med dobre kuharske navade se lahko včasih vrine tudi kakšna drobna prehranska razvada, zato naj vam bo pri tako pomembnem opravilu, kot je prehranjevanje družine dobrodošel vsak nasvet. Kuhajte varno in uživajte v dobri, zdravi hrani.

Pa dober tek! ▲

Vir.: Deset zlatih pravil za pripravo higiensko ustrezne hrane
Umetnost zdravega kuhanja
IVZ Ljubljana

ZDRAVILA IZ NARAVE

MILENA CIGLER GREGORIN, inž.agr.

ŠIPEK NAVADNI

(rosa canina)

Ljudska imena so: babji zob, bavček, galtoža, goščevje, gošovje, ipd.

Botanični opis

Do okrog 2 m visok grm navadnega šipka ima pernatte liste z napiljenimi roglji. Nekatero vrsto šipka so visoke komaj nekaj centimetrov. Dehtivi beli, roza ali rožnati cvetovi se odpirajo junija. Ta rastlina raste po vsej Evropi. Jeseni je grm obložen z rdečimi plodovi, šipkovimi jagodami.

Uporaba

Iz jagod kuhamo čaj ali delamo marmelado.

V šipkovih jagodah je izredno veliko vitamina C v zelo obstojni obliki ter vitamini A, B in H in čreslovine.

Zaradi čreslovine ga priporočajo pri črevesnih katarjih, izredno učinkovit je pri prehladih (vitamin C), infekcijskih boleznih in gripah. Ker pospešuje izločanje seča, ga pijemo tudi pri vnetju ledvic in mehurja.

Kot zanimivost: čaj lahko kuhamo dalj časa (pet minut), potem se izlužijo vsi minerali in

vitamini, nakar ga pustimo še eno uro stati. To pijačo lahko pijemo pri postih ali čiščenjih. Pijemo ga daljši čas, da dobi organizem dovolj vitaminov in da preprečimo nastajanje ledvičnih kamnov.

Za zaključek pa še tole: sedaj je čas za izkopavanje regratovih korenin (jetra, žolč, za čiščenje kože).

JEREBIKA - (sorbus aucuparia)

Ljudska imena so: rebičje, rebika, gorska smrdljivka, jerebičje idr.

Drvo iz družine rožnic zraste do 15 m visoko. Pogosto ga najdemo v naravi (mnogokrat kot grm) po gozdovih, gozdnih obronkih, med grmovjem, v gorah med ruševjem in po skalah, neredko pa tudi po parkih in ob hišah.

Botanični opis

Pernati listi so razdeljeni na ozke, po spodnji strani dlakave, rogljate liste. Maja in junija se odpirajo beli cvetovi, ki so v kobilom podobnih češuljah. Kot drobna češnja debeli, svetlo rdeči plodovi dozorevajo od septembra do novembra. Takrat jih tudi nabiramo. V njih je veliko vitamina C - sladkorja sorboze, ki ga sladkorni bolniki imajo kot nadomestek za sladkor.

V plodovih so še sadne kisline, eterična olja, pektin, čreslovine, predstopnja vitamina A (karoten) in sledi bruske kisline, ki s kuhanjem izgubi delovanje.

Uporaba

Hladni preliv, ki ga dobimo iz čajne žličke plodov in 1/4 litra vode - plodovi morajo stati v vodi 10 ur - je količina, ki jo lahko spijemo na dan. Pospešuje izločanje blata in seča pri zaprtju, učinkuje pa tudi pri revmatizmu in hemeroidih.

Čežano, ki jo skuhamo iz enakih delov sladkorja in plodov pa, nasprotno uporabljamo proti driski (4 do 5 čajnih žličk na dan). Strokovnjaki vedo, da sorboza znižuje notranji očesni tlak pri zeleni mreži.

Prevelike količine jerebika dražijo sluznico in povzročajo bruhanje in drisko. ▲

LJUDJE

IN

DOGODKI

IZ VUZENICE V MEŽIŠKO DOLINO

ANKA NABERNIK

Del skupine pred odhodom v rudnik Mežica.

Foto Betka Črešnik

Članice društva kmetic iz Vuzenice smo same skrbne gospodinje. Zato že na praznik Velike maše poskrbimo, da tudi Malo mašo praznujemo, kakor se spodobi.

Vsako leto kmečke žene sodelujemo na Rokovem sejmu v Vuzenici. Našo stojnico smo tudi letos bogato obložile z dobrotami - domačim rženim kruhom, poticami, sadnim kruhom, sirovimi zavitki, kupili pa ste lahko tudi odlične domače rezance, krofe, da raznovrstnih sladkih dobrot in drobnega peciva niti ne naštevam. Čeprav s cenami nikoli ne pretiravamo, se v naši blagajni vseeno nabere dovolj, da si privoščimo izlet v začetku septembra. Veliko lepot naše dežele smo si že ogledale na teh izletih, tako da nam že kar zmanjkuje idej. Tako smo letos sprejele predlog naše mentorice Bernarde, da si ogledamo bližnje kraje, toda tokrat bolj "poglobljeno".

Ko smo doma opravile najnujnejše v hlevu in hiši, smo se zbrale v Vuzenici. Skoraj poln avtobus je odpeljal veselo družbo proti Prevaljam. Tam smo si ogledale farno cerkev. Gospod župnik si je vzel čas in nam zau-

pal najvažnejše podatke o cerkvi, njeni zgodovini in obnovi v zadnjih letih. Nato pa je brž pogasil luči in odhitel k sv. Barbari, kjer je moral maševati. Tudi me smo bile namenjene tja. Od glavne ceste smo se podale na grič s cerkvijo in pokopališčem po lepo urejeni stezi. Sprehod v svežem jutru se je kar prilagel.

Ogledale smo si pokopališče in vežico, nato pa odšle v cerkev, ki je pravo nasprotje ogromne nove vežice: skromna, majhna, mračna. Na stenah in freskah so sledovi dolgih let in vlage. Življenje pa so ji vrnilo zvoki lepe Marijine pesmi. Tudi naše pevke so kar zavzeto pomagale domačinkam. Tako - Bogu, kar je božjega, zdaj pa veselo naprej! Naša pot nas je vodila v Mežico, kjer smo bile dogovorjene za ogled rudnika. Še tiste najbolj resne je smeh in dobra volja premagala že v garderobi, kjer smo se preoblekle v pelerine, čelade in škornje. Videti smo bile kot škrtatje iz Sneguljčice. Na dvorišču smo dobile še rudarske svetilke, nato pa smo se "zložile" v mali rudarski vlak, ki je hrupno zdrdral v temačno podzemlje. Nekatere so na ovinkih kar vriskale od strahu.

Rudnik so za ogled uredili šele pred kratkim. Vodiča nas popeljeta skozi zgodovino od začetkov kopanja svinca in cinka v Mežici pa vse do devetdesetih let, ko so to delo opustili in se odločili, da rudnik zaprejo. Ogled sivih kamnitih ravov popestrijo originalni zvoki škripcev, stroja, miniranja, ki so posneti na trak. Makete rudarjev v naravni velikosti kakor okamenele čepijo pri svojem delu in človeka skoraj prestrašijo, tako resnični so videti.

Po več kot dveurnem ogledu smo se vse strinjale, da smo bogatejše še za eno zanimivo izkušnjo. V rudniški stavbi smo si ogledale še bogato zbirko mineralov iz rudnika. Nato smo se odpeljale kosilu naproti.

Cesta proti kmečkemu turizmu Kajzar nad Mežico je bila precej ozka in naš avtobusni šofer se je namučil, kot da bi prevažal upaljalnik v Krško. A se je splačalo! S hrano in postrežbo smo bile vse zelo zadovoljne. Še "gasilska" slika na stopnišču lepe nove hiše in odhod.

Zavile smo preko meje v Pliberk, saj ženske moramo nekaj vedno zapravljati. Z nami je bil tudi en

nadaljevanje na strani 18

nadaljevanje s 17 strani

moški. Pa ga niso hoteli "ne zatavšat, ne kupiti", zato smo ga morale kar lepo domov "peljati". Žgančke mu bo pa že njegova žena zabelila, ki najbolj ve, kakšne ima rad. Po strmi, a široki in lepi cesti smo se začeli vzpenjati proti jezcu na Kor Alpah. Menda smo se pri kosilu preveč najedle - z avtobusa se je kar črno kadilo, tako je trpel v tistih strmih klancih. Zaržal je pa le. Zapeljali smo se malo okrog jezera in si ogledali to čudo, ki dviga toliko prahu. Naše "strokovno" mnenje je, da prebivalci Mute lahko mirno spijo do naslednjega lažnega alarma. Dan se je že nagnil proti večeru. Po drugi strani pobočja smo se spustili do Radelj. Za zaključek nam je še Bernarda natrosila ogromno zanimivih zgodovinskih podatkov o radeljskem samostanu, ki se žalostno podira, čeprav bi bil lahko v ponos in okras mestu.

Naš izlet smo zaključile v Vuzenici. Ker je bilo tudi tokrat lepo, poučno in zabavno, se ni bati, da ne bi tudi naslednje leto našli naše kmečke stojnice na Rokovem sejmu v Vuzenici. Pridite pogledat! ▲

Turistično društvo Mislinja že dve leti sodeluje s turističnim društvom Središče ob Dravi na raznih medsebojnih tekmovanjih.

Gostje iz Središča ob Dravi so letos že drugo leto sodelovali na kmečkih igrah ob občinskem prazniku, na prireditvi POZDRAV JESENI, ki je bila na Foltanovi kmetiji v Mislinji.

Tu so predstavili tudi svoje pridelke: rdeči korenček, krompir, zelje in krmno peso, ki so

POSNEMANJA VREDNO SODELOVANJE

FRANC JURAČ

Člani turističnega društva Središče ob Dravi na Miklavževi kmetiji.

Foto Franc Jurač

bili največji in najtežji med ostalimi razstavljenimi na prireditvi, obiskovalcem pa so ponudili meso iz tunke in domači kruh.

Letošnje sodelovanje so člani turističnega društva Središče ob Dravi sklenili s prijetnim izletom v Mislinjsko dolino, kjer so obiskali lepote Hude luknje, ogledali so si Završe, Robnikovo kovačijo in izlet sklenili na turistični kmetiji Miklavž, od koder je tudi naš posnetek. ▲

UREDILI ZUNANJOST CERKVE

FRANC JURAČ

V Slovenj Gradcu so v letošnjem letu zaradi dotrajanosti na novo uredili zunanost stare "špitalske" cerkve.

Z obnovitvenimi deli pa so pričeli urejati tudi mestno cerkev svete Elizabete (na posnetku)

Dela, ki naj bi bila končana v prihodnjem letu, pa je prevzel samostojni podjetnik Srečko Sušec iz Brd. ▲

Foto Franc Jurač

ANGELSKI ZVONOVİ PRI MUŠEVİH

FRANC JURAČ

Na Muševi kmetiji v Dovžah so letos skozi vse leto lepo cveteli angelski zvonovi, kakor to lepo grmovnico mnogi tudi imenujejo. Marija Merzdovnik in njena vnukinja Melita (na sliki) sta letos skozi vse leto pridno skrbeli za grmovnico z zalivanjem, da je razvila tako lepe cvetove, katerih sploh nista mogli prešteti. Ocenili sta, naj bi bilo vseh cvetov kar blizu tristo. ▲

Angelski zvonovi pri Muševih v Dovžah

Foto Franc Jurač

NA POLJU ZNAMENJE STOJI...

LEOPOLD KORAT

Veliki prijatelj slovenskih planin Julijus Kugy je zapisal: "Ljudska duša s svojim globokim občutkom za pieteto vselej postavi znamenje na pravem kraju. Stoji sredi polja, da bi toča vsega ne pobila, na širnih travnikih, da bi varovalo živino na paši, na križpotjih, da bi blagoslovilo popotnika in ga vodilo tja, kamor je namenjen. Ko se s težko sapo poganjaš po strmi stezi, da dosežeš višino, te čaka na najvišjem robu hriba, kjer se strmina položi, zaradi česar lahko po pravici iz globine vroče utripajočega srca vzdihneš: "Hvaljen bodi, Jezus Kristus!" Ali pa te vabi k sebi ob robu gozda, preden te sprejme priviti somrak njegove visoke cerkvene ladje. Povsod in vedno pričujoče je odprto uho Gospoda, če imaš kako skrb in prošnjo. Pomudi se tu!"

Morda že prej, gotovo pa je bila leta 1884 na tem mestu postavljena kapelica - znamenje, ob katerem so mnogi postali. V tišino večera, v brljenje tihe luči, v mrzlo zimsko noč so zaupali svoje skrbi, svojo žalost in prosili za pomoč. Mnogi so z lažjim korakom, s spočitim srcem, z več ljubezni odhajali domov, v službo, v šolo. Ker pa vse na zemlji gre svojemu koncu naproti, je zob časa načel kapelico. Morala je spremljati spremembe časov, novih poti, se umikati modernim prevoznim sredstvom. Ljubezen pa je moč, ki nikoli ne mine. Ljubezen do Boga in do bližnjega je bila tista, ki je zgradila prvo znamenje. Ljubezen je bila tista, ki je to znamenje, ki smo ga blagoslovili,

obnovila oziroma novo postavila. Zato bo tudi božja ljubezen tista, ki bo vsem dobrim ljudem, ki so karkoli dobrega za to znamenje naredili, poplačala. To znamenje, ta kapelica nam govori, da človek ne živi samo od kruha ... Ta kamnita hišica, kjer bo domovala Marija, ne bo prinašala materialnih koristi, prinašala bo veliko več - blagoslov vsem, ki ob njej prebivajo, vsem, ki bodo hodili mimo, ki bodo ob njej postali in se zamislili. Naj bo res v blagoslov tej vasi in vsej naši župniji, tako kot so tudi druga znamenja v naši fari.

V teh dneh sem več razmišljal o znamenjih, kapelicah, križih po naši slovenski zemlji. Sedaj bolj razumem misli Emilijana Cevca, ki je o znamenju sredi vasi zapisal: "O, znamenje sredi vasi! Preprosto, lepo znamenje, ki posvečuješ delo človeških rok in povzdiguješ očete in matere v svečenike... Tu je kraj slovesa - vsi hišni pragovi se tukaj končujejo. Gospodar, ki je živino prodal, prinaša svoj novčič v puščico ob znamenju, kajti Bog je dal, Bogu gre del človekovega zaslužka. In na zadnji poti, ko človeško truplo zadnjic roma čez vas in polja tja gor na zadnjo njivo, ki mu jo je Bog še podelil, se mora posloviti od vasi in znamenja, saj ga je spremljalo vse življenje in mu delilo blagoslov - poslednje zemeljsko slovo od Matere božje in sovaščanov. Tukaj poprosi pokojna duša na usta starega cerkvnika vso vas odpuščanja." Tako bo tudi ta kapelica znamenje, luč, dom in kraj slovesa za tistega, ki bo

Obnovljena kapelica v Podgorju

postal ob njej z vernim srcem, s ponižnostjo in pripravljenostjo prisluhniti kaj mu znamenje govori. Da bi govorilo vsem nam in še mnogim rodovom!

Lepo, prvo oktobersko soboto, smo blagoslovili "prenovljeno" Novakovo kapelo v Podgorju. Ob njej se je zbralo veliko ljudi, sosedov in prijateljev. Ob navzočnosti gospoda dekana Tineta Tajnika, slovenjegraškega

gospoda župnika Petra Leskovarja, gospoda Janeza Županca, diakona Jerneja iz Sentilja in domačega bogoslovca Jerneja je kapelo blagoslovil domači podgorski župnik Leopold Korat. Lepo smo se poveselili s prijatelji, saj je bila v srcih vseh misel, da smo naredili nekaj, kar bo ostalo rodovom za nami v spomin in našim prednikom v zahvalo. ▲

MARIJA ŠTEHARNIK, P.D. KERBEV - 80 LET

PRAZNUJEMO

ROK GORENŠEK

Letos, 2. septembra je ućakala 80 let življenja Marija Štehar-
nik, "Krbevova", "Dolfnova" Micka.
Rojena je bila 2. septembra leta
1919 pri Krbevu na Brdinjah.
Tam je preživela svoje otroštvo in
mlada leta v skromni, lešeni bajti.
V osnovno šolo je hodila na Rave-
ne, nato pa se je izučila za šiviljo.
V predvojni Jugoslaviji, leta
1939, je spoznala Dolfa Štehar-
nika, mizarja po poklicu in se z
njim tudi poročila. Dolf je bil tudi

fotograf, amater in "deklica za
vse", saj je znal narediti vse, kar
se je lotil. Marijinega slavja ni
doćakal, saj je umrl pred tremi
leti, v 82 letu življenja.

V zakonu je Marija rodila tri
otroke. Eden je umrl v rani mlad-
losti, sin Milan in hćerka Heda
pa sta zrasla in si ustvarila vsak
svojo srećno drućino. Z njimi je
delila svoje življenje in jim pok-
lanjala veliko materinsko ljube-
zen.

Njeno življenje je bilo trdo in
delovno. Z moćem Dolfom sta
svojo prvo lastno hišo zgradila
v blićini Źelezarne Ravne. V njej
nista živela dolgo. Źelezarana se
je širila in morala sta hišo zapu-
stiti in si na blićnjem Janećem
zgraditi novo. V tej hiši sedaj živi
skupaj s sinom Milanom in nje-
govo drućino.

Micka je vse svoje življenje skr-
bela za srećo in dobro poćutje
svoje drućine. Srećna je, da je

Marija Štehar-
nik - Kerbev

doćvela tako visok jubilej in ga
lahko praznuje s svojimi dragi-
mi. ▲

JUBILEJ ZAJSNIKOVIH IZ OSTRICE

LUDVIK MORI

Oskar in Vincencija Zajnsnik

Foto Ludvik Mori

Na zaćetku letošnjega leta sta v
oćjem krogu svojih slavila zlati
jubilej skupnega življenja
Vincencija in Oskar ĆERU iz
Ojstrice.

Oskar je bil med vojno skupaj z
mnogimi fanti prisilno mobi-
liziran v nemško vojsko, kjer je
veliko pretrpel. Po srećni vrnitvi
v domovino je postal naslednik
lepe, Zajnsnikove kmetije. Poiskal
si je življensko sopotnico, Kosovo
Cencko, s katero sta v zakonu
podarila življenje dvema fan-
toma ter deklici, ki je, Źal, v
otroštvu umrla. To je bil zanj
boleć udarec, je povedala babi-
ca Cencka. "Ćeprav je bilo v
prvih povojnih letih življenje zelo

tećko in trdo, smo bila dekleta
ponosna, da smo lahko bile
kmetice, sveda, ĉe smo dobile
pridne in skrbne moće" je Źe
dodala.

Ker radi obhajamo okrogle
obletnice, so se pretekli mesec
zopet zbrali Zajnsnikovi potom-
ci, da pradedku in prababici
nazdravijo za 75 letnico bivan-
ja na tem svetu ter njima zaćelijo
Źe mnogo zdravih in srećnih let
med nami. Oba sta bila Źe od
otroćkih let povezana z glasbo in
na njuno radost se je to veselje
preneslo tudi na potomce.

Obilo zdravih, uspehov in Źe na
mnoga leta Źlim vsem
Zajnsnikovim. ▲

BETKA BOŹANK - 70 LET

LUDVIK MORI

Betka in Franci z vnućom Jurćkom.

Foto Ludvik Mori

Źe v zgodnjih otroćkih letih sem
z oćmi in ušesi občudoval har-
moniko. Se bolj romantićna pa
se mi je zdela harmonika v
dekliskih ali Źenskih rokah, pose-
bej, ĉe je dekle znalo zraven tudi
lepo zapeti. Će se je godcem
pridrućilo Źe nekaj pevcev, je bila
harmogika popolna za sleherno
uho. Źal, pa je bilo takih
trenutkov v ĉasu naŹe mladosti
zelo malo, saj so le redki starši
zmogli in hoteli kupiti harmoniko,
sploh pa dekletu. A Betka je
imela srećo, da se je pri enajstih
letih skrivaj ućila igrati har-
moniko. Glasbilo je imel shran-
jeno pri njih neki godec. In, ko jo
je enkrat tisti godec zalotil pri
igranju, je sploh ni okaral,
ampak je nagovarjal njenega
oćeta, da ji je kupil novo har-
moniko. To je bilo zanj, za

njeno drućino in blićnjo okolico
pravo doćivetje. Na to har-
moniko Betka igra Źe danes.

Betkin oće je bil tudi muzikant,
zato se je od njega naućila prvih
nekaj melodij. Po enem letu sta z
oćetom Źe skupaj zaigrala na
ohćeti, kar je bila za tiste ĉase
prava senzacija.

Med vojno je bilo manj zabavnih
prireditev in tudi igranja, se je pa
po vojni toliko bolj razŹivilo. S
svojo harmoniko se je pridrućila
Vravarjevimi fantom in dekletom,
ki so nastopali na raznih
proslavah in mitingih ter igrach,
saj v mestni kino niso kaj dosti
hodili, pa tudi radia in TV ni bilo.
Takrat so bile za vaŹke ljudi in
mladino veselice in podobna
drućabna srećanja edino
razvedrilo.

Betki je kot ĉetrtemu dekletu v

družini zibka stekla 30. oktobra 1929 na Hrasteljevi domačiji v Podgorju. Za njo se je rodil še en fant, ki pa je na žalost v cvetu mladosti umrl, ko mu je bilo 15 let.

Betka se je izučila za šiviljo in se zaposlila. Ves čas pa je bila povezana z glasbo, saj je s svojim blagovocnim petjem ter frajtonarico očarala mnoge poslušalce kjerkoli se je pojavila, vse od veselic, godovanj, jubilejev, ohceti, tudi zlatih in bisernih. Seštevek vseh nastopov bi gotovo segel v več tisoč, posebej se, ker si je za zakonskega sopotnika osvojila fanta z enakimi lastnostmi. Ko sta svoja srca združila še pred oltarjem, so njune harmonike igrale še lepše, njuna glasova pa zyenela še bolj ubrano in polno. Že čez leto in pol bosta lahko slavila biserni jubilej nastopanja s harmoniko in petjem po naši Koroški, Stajerski in drugih delih Slovenije.

Kdor zna ceniti in spoštovati stare koroške običaje in vrednote in je bil skupaj z njima vsaj na nekaj slavjih ali ohceti, bo lahko opazil, da svoje nastope povezujeta tudi z besedo in nagovori, ki so spoštljivo namenjeni slehernemu, tudi preprostemu človeku.

Ko sem Betko pobaral, če sta bila dolgo zaljubljen par, je odgovorila, da sta se poznala že iz otroških let. Njen Franci pa je bil dober "camer", saj je pred oltar popeljal kar tri mlade pare, zato se s poroko ni mudilo.

Betka se spominja tudi prvega skupnega nastopa, ko sta s Francem igrala Tončki in Viktorju Uršēju na svadbi, potem pa je njen sin kar nekaj let nastopal z njima.

Tudi njuni otroci so glasbeno nadarjeni, saj je sin Dusan dolgo igral z njima saksofon in druga glasbila, sedaj pa že nekaj let igra s Sibovniki. Tudi triletni vnuk Jurček že kaže precej zanimanja za glasbo in glazbilo, pa tudi hčerki sta peli na tradicionalnih družinskih srečanjih v Andražu. Mož Franci je še povedal, da je bilo lepo pa tudi težavno v mladih letih, saj so morali po hribih veliko prepešati z instrumenti na hrbtih. Takrat so se delavci že ženili ob sobotah, kmečki pa ob ponedeljkih in čestokrat je bilo zelo malo časa za spanje. Če pa bi lahko ustregla vsem željam, bi bil skupen seštevek nastopov še za tretjino daljši.

Tudi jaz sem dočakal leta, ko sta me s svojo glasbo počastila ob jubileju, kar je bil zame najlepši glasbeni dar v življenju.

Ob koncu želim v imenu vseh, ki sta nas s svojo glasbo razveseljevala in osrečila betki ob njenem jubileju še veliko zdravih in srečnih let, kakor tudi možu Franciju, da bi še zdrava in čila dolgo igrala ljudem po naših slovenskih krajih. ▲

		RAZVEDRILLO	OPRAVIČILO	PONOVNO NATISNITI				
		ALLAN POE			ZLOG Z GLAVNIM POUĐARKOM			
		GREZILO, SVINČNICA KAR SE ZAZNAVA Z VOHOM						
	ODDELEK V ŽELEZN. VOZU	OSOREN ČLOVEK		BREZOV, UŽITNI... SVEČENIK				
VEZNIK			DATI KOMU IZPOSODJENO STVAR TAGORE RABINDRANATH					
ZGRADBA, SESTAVA						IGNAC KOPRIVEC ZOŽEN DEL ČESA		
POSLEDICA IZGUBE ČESA					VISOK TEČAJ			
ERBIJ			4. IN 5. ČRKA ABECEDE NADLEŽNE ŽUŽELKE			SOGLASNIKA V BESEDI "SENO" GLAVNI ŠTEVNIK		AVTOR: ANICA HUDERNIK
	NOBELIJ VASJA OCVRK			NEZNANO HIMALAJSKO BITJE TINA TURNER				NADA
KDOR IZPOLNIJUJE DOLŽNOSTI PO OBUČUTKU VESTI						TUKAJ ŽVEPLO		
IZTISNEN, IZKORIŠČEN				UPADANJE ČESA				

Lipoldov dedi iz Koprivne, ki zna še danes kuhati lesno oglje

Foto Gorazd Mlinšek

TEHNIKA

SOVA

Pri Vodovnikovih smo se ustavljali na poti v dolino in nazaj grede v Komisijo. Vsa obvestila in zadolžitve so bile opravljene med smehom in dovtipi, pri čemer je prednjačila Darinka. Mak je Darinko pozimi poslal v Maribor z nekimi obvestili in po ciklostilni papir, matrice in fiskarsko barvo. Šla je, opravila vse in se vračala z vlakom s paketom in torbico. Že v Mariboru je opazila v vlakcu gestapovca, ki je opazoval potnike. V Dravogradu se mu je pridružil še drugi in zaslutila je preiskavo in aretacijo, vendar sta jo pustila do Slovenj Gradca. Vlak je takrat vozil samo do Slovenj Gradca, do Mislinje pa je bilo še dve uri hoda. Na kolodvoru je brezbrizno stal nemški vojak. Darinka ga je ogovorila in po nekaj stvkih jo je spremil s postaje, vzela je njeno prtljago in odšla sta kakor stara znanca. Gestapovca sta jo pustila oditi, očitno prepričana, da sta spremljala napačno žrtev. Po enem ali dveh kilometrih se je Darinka zahvalila za spremstvo in se domenila za sestanek. Pripovedovala je, da se je doma le še sesedla in od živčne napetosti so ji dregtele roke in noge.

Urška Krivec, ilegalno ime Vanda, sedaj poročena Krameršek v Slovenj Gradcu in njena sestrična, sedaj poročena Marija Casar iz Gradca, sta izmenično

potovali z vlakom po Labotski dolini, s paketi in kovčki ter z raznimi osebnimi potrebščinami, ki jih okoli Slovenj Gradca ni bilo mogoče dobiti ali bi jih bilo sumljivo nakupovati v večjih količinah. Marija Casar je bila že leta 1939 trinajst mesecev zaprta v graških zaporih zaradi aktivnega političnega delovanja proti nemškemu nacizmu.

S Francem Šrimpom - Perunom sva nesla marca 1945 nujno naročene letake in formularje za štab IV. operativne cone na javko v Razborco nad Dovžami, v bližini kurirske postaje 1/13/31. Vračala sva se pozno zvečer in se oglasila pri Vodovnikovih. V dolini je bilo mnogo več vojaštva kot navadno, zato so te dni pogosto hajkali po bližnji okolici. V hiši nisva smela ostati, zato naju je Darinka spremila v svoj bunker - zemljanko pod hišo ob robu ceste v gozdu. Zjutraj nama je mimo grede, na poti v Mislinjo, prinesla zajtrk in naju obvestila, da so Nemci šli iz postojanke in naj ne hodiva iz bunkerja. Po kakšni uri čakanja začujeva rafale in strele v bližini desno od naju. Nemci so ta dan šli v dveh patroljah mimo Šentilja v Malo Mislinjo. Neki kurir s Tolstega vrha je naletel na prvo patroljo in po prvih strelah je bil ranjen v stegno. Bežal je še kakih petdeset metrov in se skril v grmovje. Med prvo

in drugo patroljo sta Marta in Darinka tekli iz Šentilja domov in iz grmovja ju je poklical ranjeni kurir. Zvlekli sta ga še globlje v grmovje, pokrili z listjem, nato pa hiteli domov po sanitetni material in se vračali. Nemška patrolja, ki je počivala pri Stoperniku, ju je ustavila in spraševala, kam se jima tako mudi. Izvili sta se jim in nadaljevali pot do ranjenca, ga za silo obvezali, Marta pa je pritekla po naju pod rob travnika, ki je zastiral pogled Nemcem od Stopernika. Odnegli smo ga v bunker. Še isti dan sta privedli zdravnika, svaka Poldeta Prevolnika, ki je bil nekaj dni v Mislinji, da je obdelal in obvezal rano. Prišel je še dvakrat na prevez, vodili pa sta ga seveda Darinka in Marta. Po tednu dni so prišli njegovi soborci in ga odpeljali preko Tolstega vrha na vitanjsko stran.

Gospodarsko komisijo so sestavljali partizani domačini, dobri poznavalci območja okoli Mislinje: Polde Prevolnik, Viktor Planinšec, Jože Babnik, kmet Križovnik in drugi. Oskrbovali so večino postojank, bolnico, kurirsko postajo, naše enote v Mislinjskem grabnu in druge z mesom, moko, krompirjem, kar so kmetom plačevali z nemškimi markami in s potrdili, ki so jih kmetje vnovčili po osvoboditvi. Če so se pa v bližini zadrževale večje borbene enote, je bila tudi

njihova skrb, da so jih z ekonomom teh enot oskrbeli s hrano. Mesar in kmet Planinšec - "Pri Petru", ob cesti med Šentiljem in Dovžami, je klal in delil meso konec tedna v večernih urah. Pod gospodarsko poslopje in v hišo so partizani skoraj množično prihajali in odhajali, tako da smo se čudili, da ni prišlo do izjave in borbe, saj so nemške patrolje hodile po tej stranski cesti tudi ponoči. Tudi tukaj je brezhibno delovala odporniška obveščevalna služba.

V noči od petka na soboto pred cvetno nedeljo leta 1945 smo v tehniki začeli strele in rafale okoli Komisije, v vrhovih dreves je tu in tam zažvižgala krogla in eksplodirale so dum - dumke. Enote kvizlinškega generala Vlasova so med umikom z Balkana še očiščevale obrobne hribe ob glavnih prometnih žilah. Del enot je prišel iz Vitanja in Pake preko vrhov Kraguljišča in Tolstega vrha, drugi del pa iz Mislinje po Mislinjskem grabnu do Komisije, v spremstvu nemških policijskih enot, ki so vedele, da so na tem področju postojanke - terenske partizanske enote. Takoj ob svitu smo videli, da pri Rudlovem studencu v Komisiji leži perilnik z nogama navzgor. Poskrili smo vso našo opremo za tisk, razpostavili straže, se pripravili za obrambo in za umik, v nedeljo zjutraj pa smo

Urška Krivec Krameršek - levo

Ema in Franc Planinšec

celo čuli strele v grabnu pod našo postojanko.

Po hajki smo videli, da so imeli vlasovci strojniško gnezdo in zasedo približno 300 m pod nami, z rafalom, ki smo ga čuli, pa so ustrelili enega izmed partizanov, ki so prišli s Tolstega vrha prav na "muho" te zasede. Pokopali smo ga tam, kjer je še danes grob neznanega partizana. Da so patrolje česale tudi gozd Skrivnega hriba, v katerem smo bili tudi mi, smo videli, ker so razdejali izpraznjeno kolibo krojaških delavnic - dvesto metrov od naše postojanke. "Rudlovo mamo" pa so peljali policisti s psi do studenca in jo spraševali, kje so partizanske postojanke; seveda je zatrjevala, da ne ve, kje se zadržujemo.

Drugi dan zjutraj sva šla z Janezom Vadnalom v izvidnico po gozdu do skalne strmine, od koder je bil z višine pogled na križišče železnice v "Krajc-grabnu"; videla sva veliko vojaštva, premike iz doline in prevoze z železnico v obe smeri. Hitro sva ocenila nevarnost in se vračala proti našim postojankam. Na polovici poti pa so že prišli v smeri proti dolini "Mak" z osebjem tehnike in Vitezova skupina, tako da nas je bilo petnajst slabo oboroženih partizanov. Počasi smo se pomikali proti grabnu v Glažuto, ga prečkali in šli proti Miklavžu. Tudi sedaj smo imeli srečo - do Miklavža smo brez strele prišli mimo množice vojaštva, ki smo ga oprezno opazovali. K Miklavžu smo poslali izvidnico, vsi pri hiši so bili preplašeni: "Bežite in skrijte se, toliko vojaštva še ni bilo pri nas".

Miklavžev Joža nam je približno povedal, kam naj se skrijemo - na zapuščenem in že visoko z grmovjem poraslo cesto kakšnih 200 m nad grabnom in nad Miklavževo žago. Polegli smo na cesti in imeli smo pogled na graben z železnico. Bili smo mirni in smo drug drugega opominjali na tišino, vsi pogledi so se zapičili v tistega, ki je z nepredvidnim korakom zlomil suho vejo. Trije dnevi so se vlekli v negotovosti in pripravljenosti na vse. Imeli smo nekaj hrane, ki smo jo delili po manjših obrokih, Miklavževa Micka pa nam je ponoči dvakrat prinesla kruha in nekaj mesa v košu, pokritem s senom. Na veliko soboto smo čuli premike čet samo v smeri proti Mislinji in proti jutru je nastala tišina. Naša izvidnica je šla k Miklavžu in Ramšaku, kjer je bila Ježekova VDV četa. Povedali so nam, da so se vse enote umaknile v Mislinjsko

"Pri Petru", hiša Franca in Eme Planinšec.

dolino, ker so dobile nalog za vrnitev na fronto. V nedeljo, preden smo zapustili Miklavževo hosto, je šla naša izvidnica še k Zilcu, kakšnih 500 m od Miklavževe žage. Vsa družina je bila preplašena od grozot preteklega noči. Pokazali so nam razmesarjeno truplo Franca Rozmana, ki so ga ponoči ujeli in pripeljali k Zilcu - mučili so ga in mu lomili kosti.

Po hajki so nas obvestili, da so policisti v Mislinji govorili, da so v gozdovih nad grabnom razdejali postojanko in postrelili nekaj partizanov. Naši znanci so mislili in ugibali, da so odkrili našo postojanko.

Na veliki ponedeljek smo priredili miting pri Miklavževih. Iz doline so prišle Vodovnikove, Adamova

Marta in druge iz Šentilja z mnogimi velikonočnimi dobrotami. Janez Perovšek - Pelko, ki je bil med hajko z nami, je imel na mitingu govor in je pel partizanske pesmi, ki jih mi še nismo poznali. Po mitingu smo se vrnili v Komisijo in v naš gozd. Vreme je bilo sončno in toplo, ves svet okoli Rogle, Črnega vrha, Siklarice in Tolstega vrha je bil zopet naš - zadišalo je po svobodi.

V nedeljo, 6. in 7. maja 1945, smo bili zopet po naših službenih poteh v dolini. Natisnili smo najnovejša radijska sporočila o skorajšnji svobodi in jih razdelili najbližjim partizanskim skupinam in prebivalcem našega območja. Po glavni cesti od Mislinje proti Slovenj Gradcu so

se valile kolone ustašev, Nemcev, ruskih vlasovcev in hrvaških civilnih beguncev, povečini na vozeh s konjsko vprego. Med potjo so tudi nasilno jemali hrano na kmetijah in zamenjevali svoje izmučene konje. Tako je v tem času še padlo nekaj naših ljudi in sicer tik pred podpisom kapitulacije in še nekaj dni kasneje. Zaradi svoje varnosti so Nemci napadali tudi malo više ležeče kmetije z lahкими protiavijskimi štiricevnimi topovi. Tako so nas videli z glavne ceste, ko smo se vračali po travniku proti Vodovnikovi kmetiji, spustili nekaj rafalov na nas in na kmetijo, a k sreči ni bil nihče ranjen. Iz Mislinje so sporočili, da je močna patrolja krenila proti Mali in Veliki Mislinji - proti grabnu.

Družina Vogrin - Zilc, Mislinjski graben

Komisija - pod Roglo; zadaj Tolsti vrh.

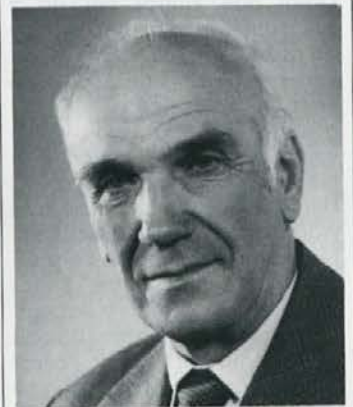
Pogled z Rogle proti zahodu na Mislinjski graben.

Umaknili smo se proti Križovniku in naprej do Miklavža, kjer smo prespali. Drugo jutro je bilo lepo in toplo. Krenili smo proti Komisiji. Vsi smo bili dobre volje in sproščeni. Z nami je bil tudi Polde Prevolnik, "obdelovali" smo Peruna z ženitvijo, češ da mu oče Vodovnik ne bo dal Darinke za ženo. Ob takem razpoloženju smo bili vsi soglasni, da bo v kratkem svoboda ali pa velika hajka. Pri Rudlu v Komisiji nas je čakal dr. Herman Slokan - Zmago s sporočilom iz naše postojanke, da je pod-

pisana kapitulacija nemške vojske. Od veselja smo spustili v zrak nekaj rafalov iz brzostrelk. Od štaba IV. operativne cone smo dobili zadnji nalog, da se takoj po kapitulaciji javimo v štabu, ki bo nekje v bližini Celovca. Čeprav je bilo premirje in konec vojne že 9. maja, so se po dolini še vedno valile nepretrgane kolone vojaštva in beguncev, posebno pozornost so vzbujali do zob oboroženi ustaši. Pred odhodom na Koroško smo bili vsak dan v bližini Mislinje, da bi ocenili možnosti za naš odhod

po glavni cesti preko Dravograda in Velikovca. Enajstega in dvanaestega maja so enote jugoslovanske armade - 17 udarna vzhodnobosanska divizija, prodrle iz Vitanja do križišča v Doliču in zasedle položaje vzhodno od ceste Dolič - Mislinja; 13. maja pa se je bil odločilni krvavi boj za prehod po glavni cesti. Na približno štirih kvadratnih kilometrih je padlo 80 borcev NOV in preko 2.000 (drugi podatki 4.000) ustašev s civilnimi begunci, ženami in otroki. Vsi ti padli so pokopani v protitankovskih jarkih okoli cestnega križišča v Doliču.

BESEDA O AVTORJU

Ivo Marinc se je rodil leta 1923 v Metkah pri Prebaldu. Mladost je preživel v Rogatcu, kjer se je vključil v slovensko društvo "Sokol", saj je rasel v zavedni družini. Nižjo gimnazijo je obiskoval v Celju in Ljubljani, v Leskovcu v Srbiji pa srednjo tekstilno šolo. Po vrnitvi v Slovenijo se je leta 1941 zaposlil v tekstilni tovarni Majšperk, leta 1942 pa je moral v nemško vojsko. Konec avgusta 1944 je dezertiral v partizane in bil dodeljen v ciklostilno tehniko "Sovo" v Mislinjski graben pod Roglo. Po drugi svetovni vojni je končal šolanje na krajinski tekstilni šoli in bil vse do upokojitve leta 1985 povezan s tekstilno industrijo, z novinarstvom in publicistiko. V celjski tovarni Metki je s partizanskimi izkušnjami najprej urejal interno tovarniško glasilo. Leta 1972 je poklicno prevzel uredništvo slovenskega strokovnega glasila "Tekstilec". Med drugim je napisal učbenik "Tehnologija tekstila za poklicne šole" in priručnik "Sodobno ročno tkalstvo", bil je urednik in soavtor monografije "Rogatec - 750 let trških pravic" ter avtor knjizice "Donauška gora". Ivo Marinc sedaj živi v Celju. ▲

Leto I. Dna 26. marca 1945. Čl. 1. A.

Severni KURIR

Izdanja propagandni odsek št. 1 na sev. slov. grupe vojakov.

DVE USODNI ZMOTI

S krimske konference in s skupne rusko-angloameriške ofenzive se je pričelo zadnje dajanje volje večini naših mi. Kdo ni je pred štiri dni leti mislil, da bo trajala tako dolgo? Tisti, ki so računali na našo zmago, ki so se zaučili na njihovo teorijo o "blikaviti vojni", so bili prepričani, da bo le do jeseni 1941 vse nasprotnike "plenitno rano atrl njen vojni stroj. Videli so tedaj nemško premoč v zrak in su su brez vsak dan so držali o njenih novih uspehih v Dnepri in v Križi ter o napredovanju japonscev na kaljoni vohodu. To čuvske ni bilo tvoj, pa ko se polje pravil, sakrijenih padstev bolj ali manj udriti. Strah na strah, tisti drugi boristalovi in naslanjali. Aho se se enkrat začeli družiti s voljo, so začeli tudi tužiti s njimi. Vse tomoje se se senoje jih je oklepala pogubna fascistična mreža. Odvedla jim je zadnje ostanke slovenske naravne zavestnosti in poštenja ter jih kmalo kot janičarje vrgla v politično in oboroženo borbo proti lastnemu koro. V misli jih je bil, da se je podoba gojilo tudi po državi evropskih dobitih, naš pa prepričanje, da bo naša narodna njiva sama odlična plevela, naš smo od vsake začetka iz dna srca verovali v našo zmago. Ni smo sicer vedeli, kako dolga bo še pot, da nje tuda skupni smo vanje tu di batoj, ko je sovražnik stal daleč v Afriki in na Volgi. Da ljud sta je smil, o naprednejivo vero?

Domninja vojna ni tako, kot se bile nekdanje, ampak je kot sojeta, na katero je tok nasvoja naš prvotni vzpel naš narod. To je danilo, naraven ritir na razstavljanje velikega pomena borbe, ki kar je vso naše in. Kakor namo oho lahko razlikuje srce od plevela in nas je rešilo potrebuo srce sate, da hitreje ljubno smo od drugega, tako sta tudi naše srce in naš razum takoj vedela, katera od vojskaj, jih so atrani iman in se bori za dober in pravilen red, tako je tudi razum prišli do sode nje vojne, ki se more končati samo na en način: v porazu tistih, ki so služinke in nemajo skrajni pot nasvoju živodstva. Zaradi, našini običaji in danarja, na naše smetati-to pošena prepričanja, pa zaupanje v moč naših saveznikov je bila osnova naše vero. Spomni smo je prišel ome tudi za nas. Nones ne gre zate, ali bomo razloženosti tejali uni arčavi, tako bodo araji razdelili naše zemlje. Sve sate, da prvič v zgodovini sami odločimo, kam spomamo in kam hoteva živeti. Prvič si sedaj natvarjamo svoj domne smeri po volji milijonarjev in "vojvodam" več po volji ljudstva. Pred kojaj se uraja, pa je naša ostanke, satej prv da smo zn vedeti, da se državnj, tisti, ki so vedno služili od te smiti naroda močnot sametaj, noga izvajanja in odločanja, tudi njihove ga delotrajnega varanja in plačanja se je ljudstvo navadilo, samo ubogati ta visjizate je danes tako toško ljudem pokazati in jih zavrtiti, da je čilast njihova, da izajo sard provinc in dolžnost razstajati ter o veen odločati.

Konec

V "Viharniku" januar 1999 je inženir Gorazd Mlinšek opisal "Spominski pohod k Sv. neži na Koroški Selovec". S tem mi je ponovno obudil spomin na nekdanjega gozdnega delavca, tesača in sekača Jakoba Menarta s partizanskim imenom "ČIČA". Tam so ga pokopali domačini skupaj z drugimi, prej zajetimi in nato pobitimi partizani, 12. januarja 1945. Od tega dogodka bo kmalu minilo 55 let in nešteto krat sem se spomnil nanj, kadar sem obujal spomine na obdobje, ko so Slovenski fantje raje odšli v zaščito gozda in se organizirali v partizansko protihitlerjevo vojsko, kot da bi z nemško vojsko pomagali osvajati tuje, daljne kraje, kamor naj bi bili postopoma pregnani vsi Slovenci.

Nešteto krat sem pomislil, da si Menart zasluži nek trajen spomin, saj je tudi v končni stiski raje izbral težko partizansko življenje, kot da bi se vdal gestapovskim oblastem. Ta spomin naj bo opisan v Viharniku, ki razkriva in odkriva življenje v gozdu in vtira življenje v naši krajini.

Jaz sem bil takrat zaposlen v podjetju "Ličen Maks - parna žaga Prevalje" (bivši "Korotan"), katero je po prisilni izselitvi lastnikov (Ličen & Lahovnik) prevzela okupatorska oblast in za upravitelja oziroma komisarja postavila člana NSDAP Hansa Precka, ki si je po enem letu kar prisvojil podjetje in ga imenoval "Hans Preck - Sagewerk Pravalj". Opravljal sem vsa administrativna in komercialna dela in po odhodu knjigovodkinje, februarja 1942 sem ostal sam v svoji pisarni. Komisar je bil v sosednji pisarni. Vsi delavci in druge stranke so se najprej zglasili v moji pisarni in le, če je kazala potreba, sem stranko napotil v komisarjevo pisarno. Tako se je med delavci pojavil tudi Jakob Menart.

V delovno razmerje je vstopil 26. 5. 1942 kot tesač in drvar. Pred tem je bil približno eno leto dni zaposlen pri upravitelju zaplenjenih gozdov izseljenih lastnikov na našem območju.

Menart je bil rojen 16. aprila 1891 v Routah pri Logatcu ob jugoslovansko - italijanski meji.

Sem, na Koroško je pribežal zaradi nemogočih razmer, saj je južni del Slovenije že okupirala italijanska vojska. Več kaj o svojem življenju ni povedal. Bil je samski in tudi si ni z nikomer dopisoval. Le enkrat je na podjetje dobil pismo, za katero je rekel, da mu je pisala sestra.

Sprva je stanoval na kmetiji Jugovo na Lešah. Ko je tam končal delo v gozdovih Kava je tudi lesno skladišče lesnega trgovca Karla Sedaja (tega je upravljal prej imenovani upravitelj) prevzel komisar Preck, ki je prevzel tudi delavca Menarta. Preselil se je h kmetu Kancu pod Hom, kjer je imel sobo ("štibl") v Kančevi bajti. Od tod je hodil na delo v bližnje gozdove ter tedensko, sigurno pa 14 - dnevno prihajal v mojo pisarno po zaslužek ali na poročilo o delu. Tako sva postala tudi zaupna prijatelja, kaj hitro pa tudi zaveznika pri pomoči partizanom. Ko so se v prevm polletju leta 1943 redno pojavljali partizani okrog Uršlje gore, je seveda Jaka kot "holcar" samodejno prišel v stik z njimi. Postal je njihov kurir in obveščevalec.

Jaz sem imel redne informacije o prevaljskih dogodkih, zanesljive vesti direktno iz občinskega urada in dobre stike z uslužbenkami, ki so delile živilske karte in drugimi. Tako mi je Menart posredoval želje partizanskih vodij po informacijah in materialnih potrebah. V svojem nahrbtniku in smolenih žepih je odnašal stvari iz moje pisarne, med temi tudi denar, ki ga je zbiral ugleden občan. Če pa je bil pripravljen kakšen "žakelj" moke, zdroba ali več soli, je sporočil gospodarju Kancu, da je na lesno skladišče trgovca A. Čepina pripeljal par komadov tesanega lesa, nazaj pa pripravljen material kot "svoj nakup".

Vselej, kadar je Menart prišel v mojo pisarno (vhodna vrata so imela šipo), sem ga v prisotnosti komisarja pozdravil s "heil hitler", če pa je bil "zrak čist", pa s pozdravom "smrt fašizmu". Enako je odzdravil Jakob. Če je med tem prišel komisar, se je Menart prikazal kot izmučen "holcar", malo krive drže in je le redko odgovarjal na komisarjeva vprašanja s tolmačenjem.

(Komisar se ni izdal, da razume slovensko, saj je bil doma iz Luč v Savinjski dolini, prišel pa je kot "partajevec" iz avstrijske Koroške). Če komisarja ni bilo, pa so se Jakobu iskriale oči; vzravnal se je in živahno pripovedoval o svojih tovariših, ki jih je srečeval v gozdu. Zadnje leto je bil zaposlen blizu Lubenčeve bajte, kjer je pripravljalec les za odvoz. Tam so sekali v grofovskem gozdu in Godčevem in hlodovino spravljali po riži ob jarku do blizu Lubenčeve bajte. Les so posekali še pred okupacijo, ker pa do tasona ni bilo ceste, je les čakal na izgradnjo dobrega kolovoza in tako propadal. Ko je komisar Preck pobral že vso hlodovino v dolini in v planinah so se že redno pojavljali partizani, je seveda bil zainteresiran, da bi prišel do hlodovine nad Lubenčevo bajto.

Ker na naši žagi že skoraj ni bilo več hlodovine in tako tudi ne dela, smo z delavci žage šli gradit cesto. Dejansko ni bilo cestne povezave med kmetijo Večko nad Smučarsko kočjo do Lubenčeve bajte. Bila je le nekaka slaba strma vlaka, polna skal. Spomladi 1944 smo pričeli z delom: širitev vlake oziroma kolovoza, izravnava jam in skokov, odstranitev obcestnih skal in korenin, seveda vse ročno s krampi in lopatami. V strmini pod Lubenčevo bajto pa smo se poslužili razstreljiva, da smo odstranili toliko skalovja, da smo napravili varni kolovoz povsem na novo.

Takoj smo pričeli prevažati hlodovino s konji. Pa ne za dolgo. Nekega dne pride Jaka v pisarno in navidez preplašen poroča komisarju, da so partizani prepovedali odvoz hlodovine. Seveda je komisar to vest takoj prenesel na pristojno oblast, ki je skušala z bolj pogostim patroliranjem v teh krajih zastrašiti in pregnati partizane. Tako smo nekaj lesa le dobili. Menart je les pripravil za odvoz. Seveda se je pri tem tudi vedno bolj zapletal v partizanske stečine in ko mu je postalo že vroče, se je povsem pridružil partizanom pod Uršljo goro. Tudi jaz sem zgubil stik z njim. Dne 18. 8. 1944 smo objavili njegovo socialno zavarovanje.

Seveda je vest o "prisilnem" odhodu Menarta k partizanom najprej izvedel komisar in nek dopoldan je prišel v pisarno z novico, da so Menarta odgnali banditi.

Čas pa je hitro mineval. Fronte so se vse bolj bližale Nemčiji in upanje na skorajšnjo svobodo je bilo vsak dan večje. Tudi delovanje partizanov je bilo vse drznejše.

Takoj prvi dan po praznikih novega leta 1945 pa pride komisar v pisarno z zmagovito novico: "Menarta so ujeli". Seveda je to izrekel v nemščini. Strah me je postalo, kaj bo sedaj. Pomislil sem, da bodo Menarta mučili, da bi izvedeli kaj o njegovem kurirstvu in vezah, ki jih je imel. Minil je teden in nihče me ni kaj vprašal. Komisar se je obnašal kot običajno, le nekako bolj strpno do dogajanja. Okrog 15. januarja izvem, da so v Selovcu postrelili oziroma pobili več partizanov in slutil sem, da je med njimi tudi Jakob Menart - "ČIČA". To je bilo pozneje tudi potrjeno. Od takrat naprej sem se nanj spomnil vedno ob koncu leta in sporočil bi njegovim sorodnikom, če bi vedel kdo in kje so.

Se danes se živo spominjam njegove sloke postave, rjavo razbrzdanih gub na licu, žuljavih in smolnatih rok, obleke, ki je imela duh po smoli in dimu ter gozdu. Dal je življenje za svobodo drugih, ki jo je tudi sam ljubil, zato je bil gozdni delavec, ki si samostojno izbira delovni čas in živi z naravo.

PRIPIS:

Po letu 1945 sem o njem našel le eno poročilo v Koroškem Fužinarju 25. 8. 1980: "Jakob Menart - Čičo, star okrog 55 let. Primorski slovenec. V letih abesinske vojne je prišel na Koroško in v teh gozdovih delal kot gozdni delavec in tesar. Največ se je zadrževal pri kmetu Kancu in Podhovniku. Ko so na naše območje prišli prvi partizani, se je z njimi povezal ter pričel sodelovati z NOG. Pozneje je vstopil tudi v NOV. Zaradi starosti je bil dodeljen operativnemu političnemu vodstvu okraja Guštanj - Prevalje". ▲

ROMANJE NA BREZJE

ŠTEFKA MELANŠEK

Na pobudo podgorskega župnika Leopolda Korata smo organizirali izlet na romarsko pot na Brezje. Ko smo se vračali nazaj domov, sem se spomnila, kako smo se pred 55 leti tri dekleta iz Jazbine namenila na Brezje. Takrat je bila seveda vojna in nismo tako brez skrbi hodili po svetu kot danes.

Bil je lep avgustovski dan leta 1944, ko smo čakale vlak na prevlajski postaji. Kaj kmalu je v čakalnico prišel mož v "oberštajerski" obleki. Mi tri smo sedele skupaj in se pogovarjale. Gospodu, ki je vstopil, pa smo postale takoj sumljive, ker smo bile tri skupaj (kar bi lahko pomenilo "drzna trojka"). Nekaj minut pred odhodom vlaka je stopil pred nas in nas vprašal, kam potujemo. Brez strahu smo odgovorile, da smo namenjene na božjo pot na Brezje. Takoj nam je zagrozil, da nas bo "dal

zapreti", če bomo potovale dalje od Celovca. Mislile smo, da bomo na vlaku varne pred njim, a smo se zmotile; peljal se je z istim vlakom. Poleg nas treh je sedla starejša gospa iz Mežice. V pogovoru smo ji povedale, da nas opazuje človek, ki je gotovo gestapovec in, da nam je povedal pot na Brezje. Gospa je poznala gestapovca in nam odsvetovala nadaljevati pot. Predlagala je, naj se v Celovcu pomešamo med ljudi in se pozneje spet snidemo. Poslušale smo njen nasvet in ko smo se ponovno zbrale je predlagala, da prenočimo na Gosposveti, zjutraj pa se udeležimo maše pri gosposvetki farni cerkvi.

Tako smo ušle zli usodi, s katero nam je grozil gestapovec. Še danes sem hvaležna ženi, ki nas je takrat posvarila in nam pomagala. ▲

Cemprin pod zaščito macesna-Pudgarsko Foto Gorazd Minšek

DOGODEK IZ STARIH ČASOV

BERTA RUPČIČ

V starih časih so praznovali zelo zanimive jubileje. Tako so v Slovenj Gradcu v takratni tovarni kos lastnika Köllnerja 4. maja davnega leta 1925 praznovali zelo zanimiv jubilej, 63 let dela gospoda Črešnika. Moralo je biti zelo veselo, saj so imeli tudi štiri muzikante. To pa priča zelo lepo ohranjena slika. Na sredini sedi slavljenec gospod Črešnik z zlato kolajno, na vsaki strani sedita starejši in mlajši gospod Köllner. Na sredini je zelo lepo okrašena spominska plošča v čast jubilarntu. V ozadju visi lepo izdelana kosa z imenom "junačka kosa" z letnicama. V drugi vrsti, drugi z leve proti desni stoji stric Silve Avberšek. Ostali so delavci takratne tovarne kos.

Kosa je bila v prejšnjih časih nepogrešljiv pripomoček kmetu za košnjo trave za krmo.

Časi se spreminjajo, ljudje odhajajo, ohrani pa se kakšna zanimiva fotografija. ▲

ZAHVALA

Zdaj vem kaj je žalost,
zdaj vem, da žalost boli,
ko tebe več ni,
ati.

Ob smrti našega dragega moža, očeta in dedija

IVANA ROBNIKA 1926 - 1999

iz Črne na Koroškem

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste mu darovali cvetje, sveče in za svete maše ter ga pospremili na njegovi zadnji poti. Zahvaljujemo se sosedom in sorodnikom, ki so nam pomagali in nam stali ob strani v najtežjih trenutkih, govornikom za poslovilne besede in gospodu župniku za pogrebni obred, pevcem in godbenikom ter gospodu Primožiču za opravljene pogrebne storitve. Posebej se zahvaljujemo osebju slovenjegraške bolnišnice za zdravstvene storitve in nego v času njegove bolezni.

Žena Rozalija, hčerki Ana in Ida z družinama in sin Rajko.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža, skrbnega očeta, dobrega brata in ljubečega dedka

FRANCA KOKOLA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so mu darovali cvetje in ga pospremili na njegovi poslednji poti. Posebej se zahvaljujemo sosedom, zdravniku dr. Tilki Prevolnik, patronažni sestri gospe Majdi Zajc, zdravniškemu osebju slovenjegraške bolnišnice, vsem, ki so mu pomagali lepšati bolečine, gospodu dekanu Tinetu Tajniku in govorniku gospodu Marjanu Krizaju.

Vsi njegovi: žena Ivanka, hčerki Milena in Marija, sin Franc, sestra Berta, vnukinje in vnuki.

GROBOVI POD LISTJEM

Če te pot ali steza
bo v gozd pripeljala,
prikloni se mu
in reci mu hvala.

Z nami delil
čas je gorja,
zakaj spomenika
mu nihče ne da.

Brez spomina na njih
ne smemo ostati,
njim svečo v srcih
dajmo prižgati.

Stojan JAKSETIČ

Na tisočerih grobovih
smo spomenike odkrili,
a na tiste v gozdovih
smo pozabili.

Temni gozd
jim spomina ne odreka,
na njih grobovih
zrasla je smreka.

* 1915
+ 1999

FRANC KOKOL

Smrt tudi v soncu razkošnem septembru ni mirovala. V petkovem popoldnevu je stegnila roke po Francu Kokolu in Tratnikovo domačijo v Dovžah ovila v žalost in črnino.

Rojen 10. junija leta 1915 na Barlovi kmetiji v Razborci, je Franc bil prikrajšan za toplo očetovo besedo, saj mu je ta umrl že v letu njegovega rojstva. Tako je moral kot edini možki pri hiši, kjer je ob materi delil usodo še s petimi sestrami, zgodaj prijeti za delo, ki je bilo za tisti čas garaško, mnogokrat pretežno in zahtevno. A je vzdržal to preizkušnjo, ki mu jo je namenilo življenje in tako močno vzljubil pestrost opravil kmečkega stanu, da se je potem skoraj štiri desetletja in pol pehal na rodni domačiji, ostala leta svoje življenske poti pa zapisal Tratnikovi kmetiji. Franca je tja potegnila ljubezen do Ivanke, s katero sta leta 1958 stopila pred oltar. Še prej pa je kmečka opravila in furanje lesa, kar je še posebej rad počel, zasenčila nova preizkušnja. Obleči je moral vojaško suktnjo stare jugoslovanske vojske in v Koprivnici ga je za nameček ujela še vojna vihra. Znašel se je v ujetništvu na Bavarskem in to življensko razočaranje uspel prebolevati v delu. Pomagal je kmetu pri opravljenih čez dan in se zvečer vračal v taborišče. Po dobrem letu pa so ugodili njegovi prošnji in se je tako že spomladi leta 1942 vrnil domov. Jeseni leta 1943 pa se je odločil za partizanstvo in bil med prvimi borci tega območja, najprej med borci Zidanske brigade, pozneje pa vse do osvoboditve signalist v Vitezovi skupini. Za svojo zavedno pripadnost slovenstvu in pogum je prejel številna odlikovanja.

Kot preroben je v povojnem času še v večjo vneto "grabil" za kmečkimi opravili na v svobodi zanj še lepših travnikih in poljih ter počasi prisluhnil glasu srca. To je najmočnejše bilo za mlado Ivanko. Po poroki sta zaživela v Dovžah na kmetiji njenih staršev. To je bil za oba srečen čas, saj sta rada delala in znala postoriti prav vse. Hito sta prevzela kmetijo. Tri leta kasneje je umrla Ivanina mama in na njena ramena so padle še nove, zahtevne naloge v hiši in tudi Franc je moral postoriti še kakšno delo več. Res je bilo to njegovo življenje podoba pridnosti, a tudi dokazovanje naprednosti, saj je opremil kmetijo z modernimi stroji. Rad je imel svoji hčerki in sina, ki nadaljuje njegovo delo na kmetiji. To svojo ljubezen do otrok je prenašal na vnuke, jih razvajal in vsem skupaj večkrat rad pripovedoval, kako si je slovenski rod pisal zgodovino.

Vsa leta je bil član KO ZB. Udeleževal se je sestankov te organizacije in skupaj z Ivanko vselej prijetnih izletov. Ob številnih priložnostih je o junaštvu preprostega slovenskega človeka pripovedoval tudi šolarjem. Tudi v društvu invalidov je našel svoje mesto in se tu ob prijetnih pogovorih sproščal ob redko odmerjenem prostem času.

Čeprav so leta v gozdovih pustila sledi in so mu zdravje grenile težave s kolkom, se nikoli ni predal. Kljub zdravniški črnogledosti je Franc, sicer s palico, do kraja stal na nogah. Tudi lažji infarkt je z močno voljo premagoval in si opomogel, v zadnjih šestih mesecih pa je šlo vse navzdol. Oslabel je, moral je v bolnišnico, kjer naj bi pljučnico nekako ustavili, a ko se je vrnil domov, se je vročina spet oglasila in grozeče naraščala. Doma, na Tratnikovi kmetiji je v petkovem popoldnevu smrt ustavila njegove bolečine in ga potegnila v temo groba.

Marjan KRIZAJ

* 1946
+ 1999

FRANC KLEMENC

Na svetu so stvari, katerih naše gibljivo, razburkano življenje nikakor ne more spremeniti, jih razumeti, o njih odločiti. Vedno znova in tudi nepričakovano nas sredi dela in življenjskega toka preseneti kruta, nepremostljiva življenjska resnica. Ta resnica je žalostna, nepremagljiva, boleča, otožna in nas hoče zlomiti. A moči usode se ni mogoče upirati, je ni mogoče spreminjati, ne odkupiti. Je neizprosna resnica našega življenja. To je konec življenja, zadnja stran knjige, ki jo piše življenje, to je najstrožji zakon življenja, je smrt. Ta edina ne izbira med revnimi in bogati. Sredi meseca septembra nam je nenadoma in nepričakovano vzela dobrega človeka, pridnega, pred kratkim upokojenega delavca Gozdnega gospodarstva Franca Klemenca iz Prevalj.

Rodil se je v Mislinji, septembra leta 1946, v prvem letu svobode, v letu obnove porušene dežele, v letu pričakovanj. Takoj po osnovni šoli se je odločil za poklic, za katerega je sam večkrat rekel, da kruha ne bo zmanjkalo, kot ga je tisti čas v prenekateri družini. V letu 1965 se je izučil za pekarskega pomočnika in začel delati v pekarni. To službo je imel rad in veselil se je življenja. V življenju pa mu je sreča namenila še dobro in pridno življenjsko sopotnico Marijo Zajc. Preselila sta se na Prevalje. Tu si je uredil prijeten dom, pridno je delal v pekarni, si ustvaril družino in zanjo lepo skrbel. Neka nevidna življenjska moč ga je vlekla proč od tega dela, zato je iskal priložnosti za druga dela.

V letih razcveta gozdarstva na Koroškem se je zaposlil kot traktorist pri Gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec. Sredi največjih življenjskih načrtov, največjega znanja in dela, je Franca hotela zlomiti zahrbtna bolezen. Pogumno se ji je postavil po robu, jo uspešno prenašal in jo premagoval. Bolezen mu je pustila trajne posledice. Vse težje je opravljal težka dela traktorista, zato se je zaposlil kot čuvaj pri podjetju. Kljub občasnim težavam in slabemu zdravju je tudi to delo vestno in redno opravljal vse do pred kratkim, ko se je invalidsko upokojil.

Franco je poleg dela, ki mu je veliko pomenilo, posvetil veliko časa družini. Zgradil je hišo, kupil avto in uredil življenja mladim družinam svojih hčera.

V najlepših letih svojega življenja, v letih umiritve, zasluženega pokoja je moral umreti. Ni mu bilo dano, da bi to obdobje mirno preživel in užival.

Njegov lik bo ostal v našem spominu tak kot je bil: dober delavec, dober prijatelj, prijazen človek.

Ivan KRENKER

* 1915
+ 1999

IVANA GLASENČNIK

V nebesih sem doma,
od tega ne sveta,
nebes se veselim,
tja priti si želim.
(A. M. Slomšek)

Njeno življenje se je začelo na kmetiji pri Zapečniku. To je bilo 27. januarja 1915. V krogu družine, očeta, mame in še osem bratov in sester je preživljala otroštvo. To ni bilo z rožicami posuto, zato pa je Ivanka kasneje v življenju imela rože za svoje najljubše prijateljice.

Ko je prerasla otroštvo, je morala velikokrat pomagati mami v kuhinji, saj so ostali člani družine odhajali na delo v pekarno, ki jim je dajala dodatni zaslužek. Domače ognjišče z očetom in mamo ji je bilo nadvse drago, zato se nikdar ni ločila od doma. Vse njeno življenje je bilo eno samo upanje in ena sama želja - doseči nebesa. Zato je bilo vodilo njenega življenja Slomškova pesem: "V nebesih sem doma..." Rada je prebirala knjige z versko vsebino. Še ni dolgo, ko si je zaželela knjigo A. Kozarja z naslovom: Njene postaje. Knjige ni več prebrala, saj je prej končala svoje zemeljsko romanje na zadnji postaji.

Postaj v njenem življenju skoraj ni bilo. Benediktovo pravilo: "Moli in delaj!" je bilo vodilo tete Ivanke skozi vse njeno življenje. Njeno največje veselje pa je bilo krašenje župnijske cerkve sv. Danijela v Razboru. Več kot štirideset let je bila njena pot čez vrh do cerkve. S polnim košem rož, ki jih je nabrala v domačem vrtu, je hitela vsako soboto v božji hram, ki je bil njen drugi dom, kot je sama velikokrat rekla. Najbolj srečna je bila v cerkvi. Bila je članica Marijine družbe. Ivanka se je v vsej polnosti zavedala Jezusovih besed: "Kaj pomaga človeku, če si ves svet pridobi..." Od svojih skromnih dohodkov je rada dala del v dobrodelfne namene. Ob grobu tete Ivanke smo postali z mislijo A. Slomška: "Vidiš človek kraj pokoja, tukaj sem je naša hoja. Za pravične gre od tod, v sveti raj veseli pot!"

Vsi ji želimo miren počitek v domači zemlji ob župnijski cerkvi sv. Danijela v Razboru. Naj še naprej z molitvijo in prošnjami za vse nas krasi našo župnijsko cerkev. Bog ji povrni za vse dobro, lepo in plemenito.

Zapečnikovi in sorodniki se iskreno zahvaljujejo za lepe besede ob slovesu od rajne tete Ivanke: Robertu Rožiču, Marjani Triplat in gospodu župniku Leopoldu Koratu, Igorju Glasenčniku, Jerneju Zaveršniku in vsem, ki ste se s svojo prisotnostjo ob pogrebu zahvalili rajni teti za njeno bogato in plemenito življenje.

SPOMIN

DR. STANKO STOPORKO

Minilo je v žalosti že pet let, odkar te ni.

Zlomil se je najčudovitejši cvet,
ko je ugasnil Tvoj pogled.
Lučke ljubezni trepetajo,
breze šumijo in potihno tožijo v vetru.
In skozi žalost oblakov je rahlo posijalo sonce,
kot droben žarek talažbe daljnega pozdrava:
"SAJ SEM V DUŠI VEDNO Z VAMI."

Vsi tvoji žalujoči

• 1916
+ 1999

V nebesih sem doma,
od tega ne sveta,
nebes se veselim,
tja priti si želim.
(A. M. Slomšek)

IGNAC LEPENER

Ljuba žena, vsi domači,
jaz ne morem več ostati
in poslednjič vam roko podati.
Odhajam tja, kjer ni solza in bolečin,
ostaja večer name spomin.
Naj vam ne bo preveč hudo,
življenje ustvarjeno je tako.
Za vsakega še pride ura, dan,
a kdaj, nihče ne ve,
se srečamo tam nad zvezdami nekje.

Neumorno hitijo dnevi našega življenja. Počasi se izteka tudi leto in dnevi postajajo vse krajši in hladnejši. Izteklo pa se je tudi življenje Ignaca Lepenerja. Njegova knjiga življenja je napolnila 83 let. Tih in otožno je zapel urbanski zvon. Korak nam je zastal in predali smo se njegovemu spominu.

Njegov rojstni kraj so Završe. Izhaja iz kmečke družine Smrečnik, kjer se je rodilo pet otrok. Že kot mlad fant je delal na kmetiji. Med vojno je moral v Nemčijo na prisilno delo. Srečno se je vrnil domov in usoda je hotela, da je spoznal Župrovo Pavlo. Poročila sta se in skupaj skrbela za otroke in dom. Bil je vzoren mož in oče ter napreden kmet. Ljubil je kmečko delo in iz domače zemlje črpal "sok", ki mu je dajal moči. Pa tudi drugače je bil poskočen mož. Osemnajst let je bil porotnik na sodišču, aktiven pa je bil tudi v kmečkih organizacijah. Njegovo svetlo vodilo pa je bila vera v boga in delo njemu v čast. Trideset let je bil ključar pri svetem Urbanu. Nihče ni štel ur, ki jih je posvetil tem opravilom.

Tih ostaja njegov dom. V njem ni več Ignacove topline, v srcih in dušah domačih je ostala bolečina.

Domači se zahvaljujejo sosedom, prijateljem, ki so jim stali ob strani v težkih trenutkih žalosti ter darovali sveče in cvetje. Posebej se zahvaljujejo trem duhovnikom za pogrebni obred, gospodu dekanu Tinetu Tajniku pa za darovano sveto mašo, guberniku ter selskim pevcem.

Žalujoči: žena Pavla, hčerka Marina in sin Maks z družinama ter Alenka in Lojzka z družinama.

SPOMIN

VID POŽARNIK

Počasi, prav počasi se med kristali časa drobijo skale in kamenčki spominov, padajo iz uvele duše med listje dni, ki tudi odpadajo... (Niko Župan)

Prva obletnica je, od kar si nas zapustil. Tvoji dragi se te velikokrat spominjamo. Tvoja dejanja so tista nit, ki nas povezuje in nam priča, da v resnici nisi odšel. Nihamo med žalostjo in spomini in ko gledamo travne bilke v vetru, se sprijaznjujemo z minevanjem. Ko bo mrzel veter zabril okoli naših domov, bomo sedeli v toplini doma in ti boš sedel v naši sredi, ker v resnici nisi odšel...

Vsi tvoji, predvsem Sonja

ZAHVALA

Težko je pozabiti človeka,
ki ti je bil drag,
še težje ga je izgubiti za vedno,
a najtežje je naučiti se
živeti brez njega.

O boleči in vse prerani izgubi drage žene, ljube mame, hčerke in sestre

ANGELCE LEGAT

iz Smartna

se vsem, ki so jo spremljali na zadnji poti ter ji darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše, najlepše zahvaljujemo. Hvala vsem sorodnikom in znancem, ki so nam pomagali v najtežjih trenutkih in nam izrazili sožalje. Iskrena hvala zdravnikom in strežnemu osebju kirurškega oddelka slovenjegraške bolnišnice za zdravljenje in nego, sodelavcem ZIP enota Ravne na Koroškem, razredničarki in sošolcem 5. b. letnika poslovne šole Slovenj Gradec, gubernici Karolini Sešel za ganljivo izrečene besede slovesa, pevcem moškega pevskega zbora Smartno ter gospodu kaplanu za pogrebni obred.

Žalujoči: mož Hinko, hčerka Tanja, mama Marija, sestri Branka in Minka ter bratje Darinko, Jože in Vanek.

SPOMIN

ALOJZ KREMZER

1930 - 1995

Pesnik žalosti, obupa in temnih slutenj Alojz Gradnik je zapisal verz o koncu življenja, ki pa nas tudi potolaži:

In videl sem, kje so življenja prodi
in da je kratka pot in da vse mine
in kratka slast in dolga bolečina
in da nikdo ne ubeži usodi.

Dan mrtvih je praznik, ko tudi na pokopališču za dalj časa obstojiš in ob grobu, kjer je pokopan znanec, prijatelj ali sorodnik, narediš nekakšen življenjski obračun o odnosu z rajnim.

Bližje kot sta si kot sorodnika, bolj kot sta podobno razmišljala in bolj kot sta v življenju počela podobne stvari, bolj ga pogrešaš. Alojza, kot zapriseženega naravovarstvenika, gozdarja, lovca, učitelja mladih o naravi in še kaj drugega, pogrešamo predvsem ljudje podobnih življenjskih pogledov in njegovo znanje o naravi pogrešajo predvsem otroci.

Še bolj pa ga pogrešajo predvsem njegovi najbližji; žena, hčerki in vnuki, kajti živeli so z njim in imeli so ga zelo radi.

Je pa res, kot pravi pesnik, da je življenje ena kratka slast, ki se je niti pravočasno ne zavedamo, sledi pa ena dolga, močna bolečina, ki ne prizanesa, temveč skeli, boli in to na žalost najbolj tistega, ki je imel umrlo osebo najrajši.

Domači se zahvaljujejo vsem, ki se ob Lojzevem grobu ustavijo in se nanj spomnijo.

Že kar nekaj let smo gozdarji iz Črne upali na kakšno strokovno ekskurzijo v tujino. Kar zavidali smo kolegom iz Radelj, ki so si to znali organizirati, pa je bilo to zavidanje neopravičeno. Šele sedaj vidimo, da to ni težko; nekaj razgovorov ob jutranji kavi, postaviti vprašanje profesorov Mlinšku, če lahko organizira kakšen pameten program, za pomoč poklicati še šefa v Slovenj Gradec (g. Tretjaka) in delo pri organizaciji strokovnega potepanja se lahko prične. Kako pa kaj finance? Zedinili smo se za potep v Švico, vedeli smo, da je to bogata, lepa, pa vendar za nas relativno revne Slovence, zaposlene v državni službi kar draga država. No, nekaj bodo pristavili iz Ljubljane (res so s posojilo dobrega kombija in kakšno inozemno dnevnicco), nekaj bomo prislužili sami (Koroški turistični teden nam je prišel kar prav, kajti postavili smo svoj "šank"). So tudi takšni, ki se zavedajo, da so gozdarji v kraju potrebni (Občina Črna na Koroškem), ostanek pa smo si pokrili sami. Še en problem, kako pa kaj nemščina, kot eden izmed uradnih jezikov v Švici? Eden, dva jo dobro obvladata, vsi ostali pa smo bili vsaj dobri poslušalci. S takimi in podobnimi dovtipi je vožnja do Švice hitro minila. Še zašli si nismo več kot je bilo potrebno - namreč, malo potrebo smo šli opraviti v Italijo. Vseeno, tudi to je bilo dovolj, da je moral na mesto sovoznika sesti drugi. Namestitvev in ogled mesta Zürich v večernih urah je bil kot balzam za naše, vse drugega kot za dolgotrajno sedenje vajene noge. Kar malo za glavo smo se prijeli, ko smo zvedeli za ceno bolj kot ne skromnega prenočevanja v hotelu.

Nismo še končali z zajtrkom, glej ga mladega fanta na vratih obednice, ki sprašuje po gostih iz Slovenije. Predstavi se nam kot Raphael Guerdot, nima še trideset let, pa bo kar kmalu (v začetku leta 2000) doktor gozdarskih znanosti. Že na pogled prijeten fant. Ni bilo časa za dolgo seznanjanje, kajti hitro nas je peljal v gozd, ki je v lasti švicarske gozdarske fakultete (ETH). Kar nehati nismo mogli z vprašanji, za večino nas je bilo to prvo srečanje s švicarskimi gozdovi. Pa je le to bilo nekoliko preteoretično, že popoldne sta nas sprejela in v gozd blizu Rumlanga peljala temperamentni vodja gozdnega obrata in mirni revirni gozdar. V idilični hišici sredi gozda (last združenja lastnikov) nas je pričakal prijeten možakar, predstavnik lastnikov. Povedal nam je o praktičnem delovanju gozdarjev, lastnikov in države v zasebnih gozdovih. Organiziranost vredna posnemanja, predvsem na pokazanih objektih, ki so plod več kot 100-letnega načrtnega prebiralnega gospodarjenja. Pa še nekoliko daljša vožnja in znašli smo se v znanem Emmentalu. Lepo, zelo urejeno področje. Ne samo nove, tudi stare hiše so lepe. Pri gradnjah povsod spoštujejo določen stil gradnje (upam, da ne pretiravam, mislim, da praktično v vsej Švici nismo videli toliko različnih stilov gradnje kot na Ravnah na Koroškem in drugih slovenskih mestih). Klub temu, da ni bil hotel, da je bil le internat kmetijske šole (s poukom pričnejo šele septembra), so nas res prijazni gostitelji namestili v udobne in lepe sobe.

Kar navdušeni smo bili naslednji dan, ko so nas gostitelji peljali v velik zasebni gozd z lesno zalogo čez 800m³. Pri usklajevanju mnenj, kaj bi odkazali, se je razvnela kar živahna polemika. Bog ve, kaj si je ob tem mislil starejši poli-

cist s psom, ki je prišel v gozd pogledat, če so tu slučajno begunci iz Romunije, ki so prav v tistih dneh ilegalno prišli v Švico (najprej pa je v kombiju zagledal steklenice z žganjem).

Praktično največji strošek na kmetiji je vzdrževanje gospodarskih poslopij, to nam je povedal kmet, ki smo ga menda nenapovedano obiskali. Skupaj s sosedi je podiral drevje v svojem gozdu srednje velike kmetije. Kmetom v Švici baje sploh ni lahko; delo na svoji kmetiji (mleko za znani sir iz Emmentala mora biti od krav, ki niso bile krmiljene s silosom) in pomoč v gozdu soseda ali občine je običajna. Samo nekaj podatkov: povprečna cena vsaj povprečnega lesa je 105 frankov (okrog 13000 sit) stroški dela pa so približno 80 frankov (okrog 10000 sit). Včasih pa je cena že tako cenjenega dela še višja, kajti gozdar lahko predpiše, da se morajo posamezna najlepša debela drevs nad šopi mladega gozda pred podiranjem oklestiti, da se ne poškoduje mlad perspektiven gozd (dodatnih 35-50 frankov/drevo). Podobno kot pri nas, lastnik sodeluje pri izbiri drevja za posek (tudi pri njih se na korenčnik udari žig). Kazni za posek neodkazanega drevesa so zelo visoke (500 frankov za neodkazano posekano drevo - približno 62000 sit). Zanimivo zgodbo o lesenem mostu na reki Emmi, v katerem je vgrajenih 700m³ lesa nam je povedal vodič, vendar kar razumeti nisem mogel, zakaj ob takšni porabi lesa železne cevi niso oblekli v les, in zakaj betonska škarpa ni iz kamena.

Malo več vožnje in zadnji strokovni dan. Zbrali smo se v kantonalni drevesnici v francoskem delu Švice (ob res minimalni sadnji prisegajo na lokalne drevesnice) in si v bližini ogledali sečišče. Na našo veselje je bil gozdni red kar podoben našemu - skratka bil je normalen. Še zanimivost, Švicarji govorijo o škodah in poškodbah po divjadi (mimogrede lov ni zaseben). Škoda je le tista, kjer zaradi tega ne morejo doseči postavljenega cilja.

Tudi dež ni mogel pregnati našega vedrega razpoloženja, je pa to storila toplo ogreta baraka in tudi simpatičen gozdarski inšpektor z zanimivim predavanjem o gospodarjenju z občinskimi gozdovi ni mogel ukrotiti želj organizmov po spanju. Sam je poudaril, da bo zaradi slabega vremena predavanje suhoparno, ker ne bo potekalo v gozdu. Nekateri smo se branili z nenehnim govorenjem, drugi so nas do samozaspanosti nenehno opozarjali. Seveda, najtežje je bilo prevajalčema, kajti le onadva nista smela biti zaspana. Časa je bilo še dovolj za ogled tehniškega muzeja v malem kraju Le Locle v bližini francoske meje. Kar verjeti ne moreš, kako so ljudje v tako malem kraju že pred tremi stoletji izrabljali velike potenciale padajoče vode v kraškem svetu. Voda je z raznimi prenosi gnala žago, tkalnico in še kaj.

Kar prehitro se je končalo to nekajdnevno vandranje po Švici, razen prečudovitih renskih slapov in nočnih ogledov Zuricha, Berna in La Chaux de Fondsa nismo videli nič "posvetnega" (le strokovno). V La Chaux de Fondsu je res lep živalski vrt z bogatim vivarijem in terarijem in tega smo si šli ogledat.

Kaj pa nakupi? Seveda, v Švici - deželi sirov smo bili in priti domov brez nekaj vrst sirov za pokušino bi bil kar greh. Če smo že tu, pa gremo še v Liehenstein in tam nakupimo spominkov za domače, smo si rekli. Mala je ta državica (160

ŠVICA

JANEZ ŠVAB. inž.gozdarstva,

Zavod za gozdove Slovenije,
Območna enota Slovenj Gradec, KE Črna

km² in 28000 prebivalcev), verjetno je bilo razmerje med turisti in domačini kar v ravnotežju. Še bomo šli kdaj na kakšno ekskurzijo, smo si rekli, ko smo se vračali domov. Veliko smo videli, se tudi kaj naučili in z drobnimi dovtipi vzdrževali dobro razpoloženje. Hvala vsem, ki so nam pri organizaciji ekskurzije pomagali, hvala pa predvsem Švicarjem, ki so se predstavili čisto drugače, kot smo od njih pričakovali (sploh niso tako varčni, skopi). Res, na vsakem koraku so bili prijazni, povsod so nas tudi pogostili. Še enkrat zahvala prof.dr. Mlinšku za res dobro organizirano potepanje! ▲

- 1 Tradicionalna arhitektura je opazna povsod po Švici.
- 2 Poleg sira in lepih prebiralnih gozdov je dolina reke Emma poznana po starih lesenih mostovih.
- 3 Najlepša debela obžaganih drevs pri poseku na mladju povzročijo minimalno škodo.
- 4 V primestnih gozdovih Zürichu skrbijo gozdarji tudi za mokrišča.
- 5 V gozdovih združenih lastnikov v Rümplangu (kooperacija) ob neposredni bližini zürichskega letališča nas je pozdravil sam predsednik združenja. Bili smo njegovi prvi gostje iz tujine.
- 6 Po končani sečnji v švicarskih gozdovih morajo sanirati tudi sveže rane na deblu poškodovanega drevesa. (gozd v Rümplangu).
- 7 In še gasilska fotografija pred slovesom iz Švice z gozdarskim inšpektorjem v kraju La Joux Pelichet.

Foto

Gorazd Mlinšek (1, 2, 4, 8) in Janez Švab (3, 5, 6, 7)

**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC**

T R G O V I N A

LES

**SPECIALIZIRANA TRGOVINA
ZA OSKRBO GOZDARSTVA**

**SLOVENJ GRADEC, Cesta na Štibuh 1
Telefon 0602/501 620, faks 0602/42 684
RADLJE (Dvorec), Koroška cesta 68
Telefon 0602/71 423, faks 0602/71 239**

VSE ZA GOZDARSTVO - NAJVEČJA PONUDBA NA ENEM MESTU

V naši gozdarski trgovini LES v Slovenj Gradcu in Radljah vam nudimo vse, kar potrebujete za delo v gozdu: vso gozdarsko orodje in opremo za posek in spravilo lesa, kolesne verige za traktor ali tovornjak, zaščitna sredstva in oblačila za gozdarje, kosilnice in motorne kose, škarje za živo mejo, motokultivatorje in še vse ostalo za delo v gozdu in na vrtu, itd... Oglasite se pri nas.